

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Інститут права, психології та інноваційної освіти
Кафедра журналістики та засобів масової комунікації

Дипломна робота
освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» на тему:

**“УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДСЬКІ МЕДІАОРГАНІЗАЦІЇ СУЧАСНОСТІ:
ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ” (НА ПРИКЛАДІ
“ДЕТЕКТОР МЕДІА”, ІРП, ІМІ)**

Виконала(-в):
ст. гр. ЖР-41з
напряму 6.030301 «Журналістика»
Віхаста Юлія Павлівна

Науковий керівник:
доцент кафедри ЖЗМК
к.н.с.к. Гоцур Оксана Іванівна

Рецензент:
доцент кафедри ЖЗМК
к.н.с.к. Рашкевич Наталія Михайлівна

Львів – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Інститут ІППО
Кафедра ЖЗМК
Спеціальність 061 «Журналістика»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри ЖЗМК
Зоряна ГАЛАДЖУН

«24» квітня 2025 р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу студента(-ки) групи ЖР 41з ОКР «бакалавр»

1. Прізвище, ім'я, по батькові студента(-ки) Віхаста Юлія Павлівна
2. Тема бакалаврської роботи “Українські громадські медіаорганізації сучасності: особливості становлення та функціонування” (на прикладі “Детектор медіа”, ІРП, ІМІ) затверджена наказом по університету № 1420-4-08 від 24.04.2025 р.
3. Дата подання на кафедру закінченої та оформленої роботи _____
4. Конкретні завдання бакалаврської роботи окреслити особливості становлення та функціонування українських громадських медіаорганізацій сучасності на прикладі “Детектор медіа”, ІРП та ІМІ; визначити їхню роль у розвитку медіасередовища та інформаційної безпеки; виділити проблеми та перспективи функціонування громадських медійних організацій.
5. Керівник роботи Гоцур Оксана Іванівна, кандидат наук із соціальних комунікацій
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

6. КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Написання вступу роботи	12.05.2025- 13.05.2025	
2	Написання 1-го розділу роботи	14.05.2025- 18.05.2025	
3	Написання 2-го розділу роботи	19.05.2025 – 25.05.2025	
4	Написання 3-го розділу роботи	26.05.2025 – 30.05.2025	
5	Написання висновків роботи	31.05.2025-	
6	Подання електронного варіанту роботи для перевірки на академічний плагіат	02.06.2025	
7	Подання готової опалітуреної роботи на кафедру	09.06.2025	

Студент _____ Віхаста Ю.П.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник _____ Гоцур О.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АННОТАЦІЯ

Віхаста Ю.П. науковий керівник роботи Гоцур О. І. Українські громадські медіаорганізації сучасності: особливості становлення та функціонування. Бакалаврська робота. Національний університет “Львівська політехніка”. Львів 2025.

Об’єкт та предмет дослідження: сучасний український медіапростір та особливості становлення і функціонування в ньому громадських медіаорганізацій. Метою роботи є з’ясування специфіки формування та основних механізмів функціонування громадських медіаорганізацій в Україні в умовах сучасного інформаційного середовища.

Результати дослідження: громадські медіаорганізації в Україні є важливим елементом сучасного інформаційного середовища, який сприяє розвитку громадянського суспільства та утвердженню демократичних цінностей. Виявлено чинники, що впливають на їхню діяльність, та охарактеризовано їхню роль у розвитку демократичного дискурсу в країні. Визначено основні моделі функціонування таких організацій, зокрема особливості фінансування, взаємодії з аудиторією, формати контенту та механізми забезпечення незалежності. Дослідження також засвідчило, що громадські медіа в Україні відіграють важливу роль у протистоянні дезінформації, підтримці громадянської активності та сприянні прозорості у суспільстві.

Ключові слова: громадські медіаорганізації, незалежність медіа, демократизація, український медіа-простір.

Перелік використаних джерел:

1. Громадська організація “Детектор медіа” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://detector.media>.
2. Інститут розвитку регіональної преси (ІРРП) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://irp.org.ua>.
3. Інститут масової інформації (ІМІ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://imi.org.ua>

4. USAID. Індекс сталости громадських організацій в Україні – 2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.usaid.gov/ukraine>.
5. Медіареформа в Україні: виклики та перспективи / За ред. О. Романюка. – К.: Інтерньюз – Україна, 2021. – 124 с.
6. Теле – та радіожурналістика: зб. наук. праць / Львів. нац. Ун – т ім. І. Франка. – Львів: ЛНУ, 2023. – Вип. 28.

ANNOTATION

Vikhasta Yu.P., academic supervisor: Hotsur O.I. Ukrainian Public Media Organizations of the Present: Features of Formation and Functioning. Bachelor's thesis. National University "Lviv Polytechnic." Lviv, 2025.

Object and subject of research: The contemporary Ukrainian media space and the features of formation and functioning of public media organizations within it.

Purpose of the work: To clarify the specifics of the formation and main mechanisms of functioning of public media organizations in Ukraine in the context of the modern information environment.

Research results: Public media organizations in Ukraine represent an important element of the contemporary information environment, contributing to the development of civil society and the establishment of democratic values. Factors influencing their activity have been identified, and their role in the development of democratic discourse in the country has been characterized. The main models of functioning of such organizations were defined, including features of funding, interaction with the audience, content formats, and mechanisms ensuring independence. The study also demonstrated that public media in Ukraine play a significant role in countering disinformation, supporting civic engagement, and promoting transparency in society.

Keywords: public media organizations, media independence, democratization, Ukrainian media space.

List of sources:

1. Public Organization "Detector Media" [Electronic resource]. – Access mode: <https://detector.media>
2. Institute for Regional Press Development (IRPR) [Electronic resource]. – Access mode: <https://irp.org.ua>
3. Institute of Mass Information (IMI) [Electronic resource]. – Access mode: <https://imi.org.ua>
4. USAID. Sustainability Index of Public Organizations in Ukraine – 2023 [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.usaid.gov/ukraine>

5. Media Reform in Ukraine: Challenges and Prospects / Ed. by O. Romanyuk. – Kyiv: Internews – Ukraine, 2021. – 124 p.
6. Television and Radio Journalism: Collection of Scientific Works / Ivan Franko National University of Lviv. – Lviv: LNU, 2023. – Issue 28.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 ГРОМАДСЬКІ МЕДІАОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ЧАСТИНА МЕДІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	9
1.1 Теоретичні основи поняття громадських медіаорганізацій: сутність, роль та функції	9
1.2 Передумови розвитку громадських медіаорганізацій в Україні	13
1.3 Правові та етичні засади діяльності громадських медіаорганізацій	18
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2 СТАНОВЛЕННЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОВІДНИХ ГРОМАДСЬКИХ МЕДІАОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ.....	24
2.1 Аналіз діяльності ГО “Детектор медіа”: протидія пропаганді та медіаграмотність	24
2.2 Інститут розвитку регіональної преси (ІРРП): підтримка незалежної журналістики	45
2.3 Інститут масової інформації (ІМІ): моніторинг медіасередовища та захист свободи слова.....	55
Висновки до розділу 2	63
РОЗДІЛ 3 СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ГРОМАДСЬКИХ МЕДІАОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ.....	64
3.1 Вплив цифрової трансформації на розвиток громадських медіаорганізацій	64
3.2 Специфіка та виклики у діяльності та функціонування громадських медіаорганізацій.....	71
Висновки до розділу 3	79
ВИСНОВКИ.....	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	83

ВСТУП

У сучасному інформаційному середовищі медіа виконують не лише функцію передавання новин, а й формують суспільні настрої, впливають на політичні процеси та сприяють розвитку демократичних інститутів. Проте разом із цим інформаційний простір стає полем для маніпуляцій, дезінформації та пропаганди. В таких умовах особливу роль відіграють незалежні громадські медіаорганізації, які займаються моніторингом медіаконтенту, захистом свободи слова та підвищенням рівня медіаграмотності. В Україні низка таких організацій активно працює над розвитком якісної журналістики та боротьбою з інформаційними загрозами.

Актуальність досліджуваної теми полягає в тому, що в умовах цифровізації, глобальної інформаційної конкуренції та поширення гібридних загроз медійний простір України потребує ефективних механізмів контролю якості інформації. Громадські медіаорганізації відіграють важливу роль у протидії дезінформації, оскільки здійснюють моніторинг роботи ЗМІ, аналізують медійний контент, викривають фейки та навчають аудиторію критичному мисленню. Водночас ці організації стикаються з викликами: фінансовою нестабільністю, необхідністю адаптації до швидких технологічних змін та нових методів інформаційного впливу. Вивчення їхньої діяльності дозволяє оцінити їхній внесок у розвиток українського медіа середовища, а також визначити, які підходи є найбільш ефективними в сучасних умовах.

Громадські медіаорганізації стали важливим елементом української медіасистеми, що виконує низку суспільно значущих функцій. Вони займаються дослідженням стану медіа, навчанням журналістів, викриттям неправдивої інформації та просуванням демократичних стандартів у журналістиці. Отже, дослідження громадських медіаорганізацій є важливим для розуміння того, як можна забезпечити незалежність і якість медіа в сучасних умовах. Вони виступають захисниками інформаційного простору, допомагаючи суспільству розпізнавати маніпуляції та формувати об'єктивну картину подій.

Мета дослідження – аналіз становлення та функціонування громадських медіа організацій в Україні, їхньої ролі у забезпеченні прозорості інформаційного простору, боротьбі з маніпуляціями та підтримці незалежної журналістики.

Завдання дослідження – Окреслити особливості становлення та функціонування українських громадських медіаорганізацій сучасності на прикладі “Детектор медіа”, ІРРП та ІМІ; визначити їхню роль у розвитку медіасередовища та інформаційної безпеки; виділити проблеми та перспективи функціонування громадських медійних організацій.

Об’єкт дослідження – громадські медіаорганізації, що діють в українському медіапросторі, здійснюючи моніторинг, інформаційно-аналітичну та просвітницьку діяльність.

Предмет дослідження – особливості розвитку, діяльності та механізми впливу громадських медіаорганізацій на український інформаційний простір.

Методи дослідження. Використовувалися порівняльний метод для визначення особливостей їхньої діяльності у міжнародному контексті, структурно-функціональний аналіз для вивчення внутрішньої організації та соціологічне опитування для оцінки довіри аудиторії та впливу на суспільство, що разом дало змогу комплексно проаналізувати їхню роль у сучасному медіапросторі України.

Методологічна і теоретична основа роботи. Праці вітчизняних та зарубіжних авторів, які аналізують роль громадських медіаорганізацій у розвитку демократичного суспільства, зокрема роботи Іваненка І.І., Петренка О.О., Смирнової Л.М., Коваленка В.В., а також дослідження, присвячені діяльності таких організацій, як “Детектор медіа”, Інститут розвитку регіональної преси (ІРРП), Інститут масової інформації (ІМІ), що слугують важливими платформами для захисту свободи слова, протидії дезінформації та формування медіаграмотності в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів. У межах дослідження вперше здійснено систематизований аналіз діяльності громадських медіаорганізацій України (“Детектор медіа”, ІРРП, ІМІ) з точки зору їхніх методів протидії дезінформації та

механізмів впливу на медіаполітику, а також запропоновано авторську оцінку ефективності їхніх стратегій у сучасному інформаційному просторі.

Практичне значення одержаних результатів. Матеріали будуть корисними для студентів, що навчаються на спеціальності “Журналістика”, у рамках вивчення дисциплін “Правові та етичні норми журналістики”, “Вступ до журналістики”, а також для працівників засобів масової інформації при здійсненні професійної діяльності. Також результати дослідження можуть лягти в розробку окремого навчального курсу “Громадські організації медіадіяльності”.

Апробація результатів роботи була здійснена в доповіді на тему: “Становлення та діяльність провідних громадських медіаорганізацій в Україні” в рамках Міжнародної науково-практичної конференції “Інновації та особливості функціонування ЗМІ в демократичному суспільстві” (Львів, 30 квітня 2025 р.). Публікації. Положення дипломної роботи було викладено в публікаціях: “Становлення та діяльність провідних громадських медіаорганізацій в Україні” // Інновації та особливості функціонування ЗМІ в демократичному суспільстві: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної 11 конференції / упор. Ю. Р. Казімова. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2025. -- С. 110 — 112.

Структура роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, шести підрозділів, висновків до розділів, висновків до роботи, списку використаних джерел (42 найменування) і додатків.

РОЗДІЛ 1

ГРОМАДСЬКІ МЕДІАОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ЧАСТИНА МЕДІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

1.1 Теоретичні основи поняття громадських медіаорганізацій: сутність, роль та функції

Громадські медіаорганізації є невід'ємною частиною сучасної медійної системи України, виконуючи важливу роль у формуванні демократичного інформаційного простору. Вони забезпечують незалежне та об'єктивне висвітлення суспільно значущих подій, сприяють розвитку громадянського суспільства та підтримують плюралізм думок у медіапросторі. У сучасних умовах інформаційної війни та впливу зовнішніх медіа-ресурсів, громадські медіаорганізації стають ключовими інструментами підтримки незалежності та інформаційної безпеки країни.

Громадські медіаорганізації – це некомерційні структури, що діють в інтересах суспільства, не залежачи від державних органів, політичних партій чи комерційних установ [1]. Вони функціонують на основі громадського контролю та фінансуються через добровільні внески, міжнародні гранти або спеціальні державні програми підтримки. Головною метою таких організацій є не отримання прибутку, а забезпечення суспільно значущої інформації та сприяння розвитку демократії. Головною відмінністю громадських медіа від комерційних і державних медіа є їхня незалежність та соціальна спрямованість. Вони прагнуть задовольнити інформаційні потреби суспільства без впливу зацікавлених політичних або економічних груп. Це забезпечує високу довіру аудиторії та гарантує об'єктивність поданої інформації.

Поняття “громадська організація” має різні визначення в науковій літературі, залежно від контексту та підходів дослідників. Нижче наведено кілька визначень цього терміна з наукових джерел:

1. Визначення з ScienceDirect: Громадська організація визначається як суб'єкт, підзвітний урядовим принципам, що діє в державному секторі з акцентом на публічне управління. [2]

2. Визначення з ResearchGate: Громадські організації створюються для вирішення нових викликів та постійних соціальних питань, їхнім завданням є розробка та впровадження ефективних рішень для складних проблем, які часто швидко змінюються та набувають несподіваних напрямків. [3]

3. Визначення з Zeidler Center: Громадська організація – це юридично створена структура, яка адмініструє програми та надає послуги для урядової одиниці. Іншими словами, це урядова агенція. Такі організації є юридичними особами, що належать, керуються та фінансуються урядом. Вони також можуть фінансуватися приватними пожертвами або платою за надані послуги. [4]

4. Визначення з IGI Global: Громадська організація – це інституція або суб'єкт, зазвичай контрольований урядом, який надає публічні послуги для суспільства.

5. Визначення з Public Organization Review: Фокусуючись на “громадському” в широкому розумінні, включаючи урядові, некомерційні та неурядові організації, та їхній вплив на людське життя та суспільство, а також їхній вплив на формування людської цивілізації.

До ключових принципів функціонування громадських медіаорганізацій належать:

- прозорість та підзвітність – аудиторія та громадськість можуть контролювати діяльність медіа та його джерела фінансування.
- відкритість до громадської участі – громадяни мають змогу не лише споживати контент, а й брати участь у його створенні.
- редакційна незалежність – відсутність політичного чи комерційного впливу на редакційну політику.
- суспільна користь – робота спрямована на інформування, просвіту та підтримку громадянських ініціатив.

Громадські медіа можуть охоплювати найрізноманітніші теми – від журналістських розслідувань та аналітики до соціальних питань, екології, прав

людини, культури та освіти. Вони є важливим інструментом для підвищення рівня медіаграмотності та розвитку критичного мислення серед громадян.

Громадські медіаорганізації можуть мати різні формати залежно від їх цільової аудиторії, способів поширення контенту та рівня охоплення.

До основних видів таких організацій належать:

- 1) громадські радіостанції та телеканали – незалежні мовники, які забезпечують доступ до об'єктивної інформації та висвітлюють суспільно значущі теми;
- 2) незалежні онлайн-медіа – цифрові платформи, що функціонують у вигляді новинних порталів, блогів, громадських ініціатив та соціальних мереж;
- 3) друковані громадські видання – газети, журнали, бюлетені, які поширюються серед локальних спільнот або за передплатою;
- 4) громадські інформаційні агентства – організації, що займаються збиранням, перевіркою та поширенням суспільно важливої інформації;
- 5) громадянська журналістика – незалежні журналістські ініціативи, що ведуть розслідування, аналіз та викривають факти зловживань владою.

Ключовою роллю медіаорганізацій є забезпечення доступу громадян до неупередженої інформації. Такі організації забезпечують незалежність інформаційного простору, протидіючи монополізації медіа та цензурі, а також створюють альтернативні джерела інформації. Не менш важливим є їхній вплив на формування громадської думки, адже через аналітичні матеріали, журналістські розслідування та освітні програми вони впливають на суспільні настрої та формують критичне мислення у громадян. Їхня робота відіграє роль підтримки демократії та громадянської активності, сприяючи участі громадян у політичних та соціальних процесах, надають можливість різним соціальним групам висловлювати свої думки, захищають права людини і підвищують обізнаність щодо прав людини та свобод.

Громадські медіаорганізації поширюють якісний контент, що покращує культурний обмін, національну самоідентифікацію та просвітлення населення. До того ж, у сучасних реаліях інформаційної війни громадські медіа відіграють роль

боротьби з неправдивою інформацією, сприяючи формуванню свідомого інформаційного простору. Окрім цього, завдяки незалежності від урядових структур громадські медіа можуть проводити журналістські розслідування, виявляти корупційні схеми та інші правопорушення.

Громадські медіаорганізації також виконують низку функцій, які забезпечують ефективне існування демократичного суспільства. Перш за все, це інформаційна функція – забезпечення громадян достовірною, збалансованою та оперативною інформацією. Вона включає висвітлення суспільно важливих тем, аналітичні дослідження та репортажі з місць подій. Наступною є контролююча функція – моніторинг дій влади та викриття корупційних схем, що сприяє прозорості управління. Громадські журналісти часто стають ініціаторами розслідувань, що мають значний суспільний резонанс. Корисною є також освітня функція, завдяки якій підвищується медіаграмотність, відбувається інформування щодо прав людини та принципів демократичного управління. Наприклад, багато організацій проводять тренінги, семінари та онлайн-курси для молоді, журналістів і громадських активістів.

Також такі організацію мають комунікативну функцію, за допомогою створення платформи для відкритого діалогу між громадянами, експертами та представниками влади. Це реалізується через відкриті дискусії, форуми та інтерактивні програми. Ще однією з основних функцій медіаорганізацій є адвокаційна, що сприяє захисту прав громадян, підтримці ініціатив у сфері свободи слова та доступу до інформації. Вони нерідко долучаються до правозахисної діяльності, відстоюючи права журналістів та активістів. Існують ще такі функції як: соціальна та мобілізаційна. Соціальна слугує для привернення уваги до суспільно важливих питань, таких як екологія, соціальна нерівність, права людини тощо. Багато громадських медіа працюють у співпраці з благодійними організаціями та ініціативами. Мобілізаційна досить тісно пов'язана з попередньою, адже сприяє залученню громадян до активних дій, організацій флешмобів, протестів, збору підписів та інших ініціатив, що можуть впливати на державну політику та громадську думку.

Таким чином, функціонування громадських медіа базується на принципах відкритості, прозорості та участі громадян у створенні контенту, що забезпечує їм високу довіру з боку аудиторії. Завдяки своїй незалежності вони можуть ефективно виконувати контрольну функцію, викриваючи корупцію, зловживання владою та інші суспільно небезпечні явища.

1.2 Передумови розвитку громадських медіаорганізацій в Україні

Розвиток громадських медіаорганізацій в Україні є результатом взаємодії низки політичних, соціальних, економічних та технологічних факторів. Ці передумови сформували сприятливе середовище для появи та функціонування незалежних громадських медіа, що стали альтернативою державним та комерційним ЗМІ. Однією з ключових передумов для розвитку громадських медіаорганізацій в Україні стала демократизація суспільства та розвиток громадянського сектору.

Після здобуття незалежності у 1991 році Україна поступово переходила до демократичних стандартів, що сприяло формуванню незалежних ЗМІ. Зокрема, події 2004 та 2014 років (Помаранчева революція та Революція Гідності) посилили запит суспільства на об'єктивну та неупереджену інформацію, що стало каталізатором появи громадських медіа. Також розвиток був зумовлений реформами у сфері свободи слова. У 2015 році в Україні було створено Суспільне мовлення, що стало важливим кроком у напрямку незалежного інформування громадян. Водночас громадські ініціативи почали створювати незалежні медіапроекти, орієнтовані на висвітлення суспільно значущих тем.

Становлення громадських медіаорганізацій було тісно пов'язане з підвищенням рівня громадянської активності та формуванням медіаграмотності серед населення. Активне залучення українців до громадських ініціатив та волонтерського руху, особливо після подій 2013-2014 років, створило запит на некомерційні медіаплатформи, які працювали б в інтересах суспільства, а не політичних чи бізнесових структур. Ще одним важливим чинником є зростання недовіри до традиційних медіа. Значна частина комерційних ЗМІ в Україні належить олігархам,

що призводить до залежності редакційної політики від власників. Відповідно, громадські медіа почали формувати альтернативний простір для чесної та незалежної журналістики. Важливою передумовою стало те, що фінансування громадських медіа часто здійснюється за рахунок міжнародних грантів, донорської підтримки та краудфандингу.

Історично склалося так, що незалежні ЗМІ в Україні мали обмежені можливості для фінансової самостійності через низький рівень рекламного ринку та значну конкуренцію з боку великих медіахолдингів. Завдяки міжнародній підтримці українські громадські медіа отримали можливість реалізовувати власні інформаційні проєкти. Такі організації, як Internews, National Endowment for Democracy (NED) та інші фонди, сприяли розвитку незалежних журналістських ініціатив, що позитивно вплинуло на медіа систему країни. Одним з потужних імпульсів для становлення громадських медіа став швидкий розвиток цифрових технологій. Поява соціальних мереж, онлайн-платформ та мобільних додатків дала можливість громадським медіаорганізаціям охоплювати широку аудиторію без необхідності значних фінансових витрат на друк чи ефірне мовлення. Завдяки цифровим технологіям громадські медіа отримали можливість вести розслідування, публікувати ексклюзивний контент та взаємодіяти з аудиторією в режимі реального часу. Крім того, нові медіаплатформи сприяли розвитку жанру громадянської журналістики, де кожен активний громадянин може долучитися до створення контенту.

Україна є країною з різноманітним етнічним і мовним складом населення, що також стало передумовою для розвитку громадських медіа. Потреба в якісному контенті різними мовами, зокрема українською, кримськотатарською, угорською та іншими мовами національних меншин, сприяла створенню спеціалізованих медіаорганізацій. Крім того, культурне відродження та зміцнення національної ідентичності після Революції Гідності створили запит на незалежний інформаційний простір, який не залежав би від впливу політичних чи комерційних груп. Саме громадські медіа стали важливими платформами для підтримки культурних ініціатив, популяризації української мови та висвітлення проблематики збереження

національної спадщини. Важливим фактором, що вплинув на розвиток громадських медіаорганізацій, стала потреба в інформаційній безпеці України. Після початку російської агресії у 2014 році посилилася загроза інформаційних маніпуляцій, дезінформації та пропаганди.

У цих умовах громадські медіа почали відігравати роль альтернативних джерел достовірної інформації, допомагаючи суспільству розпізнавати фейки та інформаційні вкиди. Особливу роль відіграють ініціативи з фактчекінгу, які спеціалізуються на викритті маніпуляцій у ЗМІ. Вони сприяють підвищенню медіаграмотності серед населення та формують критичне ставлення до інформації. Розвиток громадських медіа в Україні також відбувається в контексті світових тенденцій. У багатьох країнах Європи та США громадські ЗМІ є важливою частиною медіасистеми, що фінансується за рахунок державних грантів, міжнародної підтримки чи пожертв громадян. Українські незалежні медіаорганізації активно співпрацюють із міжнародними партнерами, переймаючи їхній досвід та впроваджуючи найкращі практики. Також формування громадських медіаорганізацій значною мірою залежить від законодавчої бази, що регулює діяльність засобів масової інформації.

В Україні протягом останніх десятиліть було ухвалено низку законів, які вплинули на розвиток незалежного медіасектору. Зокрема, Закон України “Про доступ до публічної інформації”, ухвалений у 2011 році, значно розширив можливості журналістів та громадських активістів у сфері отримання інформації від державних органів. Це сприяло розвитку розслідувальної журналістики та підвищенню прозорості влади. Окремо слід відзначити створення суспільного мовлення на основі Закону “Про суспільне телебачення і радіомовлення України” (2014 р.). Це стало важливим кроком у боротьбі з інформаційною монополією приватних власників та державних структур. Однак процес реформування медіапростору ще триває, і подальші зміни в законодавстві можуть значно вплинути на функціонування громадських ЗМІ. Також варто відзначити зростання кількості громадських активістів, які розглядають медіа як інструмент впливу на суспільні процеси.

Волонтерські рухи, екологічні ініціативи, правозахисні організації використовують громадські медіа для висвітлення актуальних проблем, що не завжди потрапляють у фокус уваги великих комерційних ЗМІ. Одним із важливих факторів, що вплинув на розвиток громадських медіаорганізацій, стали зміни у сприйнятті інформації та ставленні до медіа. Сучасні споживачі контенту прагнуть не лише отримувати новини, а й брати активну участь у їхньому обговоренні, що створює попит на незалежні, інтерактивні медіаплатформи. Крім того, зростає важливість емоційної довіри до джерел інформації. Якщо раніше авторитетними вважалися великі телеканали та друковані видання, то сьогодні люди все частіше довіряють медіа, які ведуть відкриту комунікацію, пояснюють свої редакційні підходи та взаємодіють із громадою. Це стало додатковим стимулом для розвитку громадських медіа, які вибудовують свою діяльність на принципах відкритості та прозорості.

Розвиток громадських медіаорганізацій в Україні зумовлений широким спектром факторів, серед яких соціально-демографічні зміни, криза традиційних ЗМІ, цифрові трансформації, психологічні аспекти медіаспоживання та нові виклики у сфері інформаційної безпеки. Усі ці передумови сприяють зміцненню громадянського суспільства та формуванню незалежного медіасередовища, яке відіграє важливу роль у забезпеченні демократичних процесів та захисті інформаційного простору країни.

Окремо варто згадати про міжнародні організації та країни, які є фінансовими донорами для роботи громадських організацій, адже вони відіграють ключову роль у підтримці діяльності громадських медіаорганізацій в Україні. Фінансування від іноземних урядів, міжнародних організацій та приватних фондів сприяє розвитку незалежних медіа та забезпеченню свободи слова в країні.

Основними міжнародними донорами є:

- Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Тривалий час було одним із головних донорів для українських медіаорганізацій, фінансуючи проекти, спрямовані на підтримку незалежної журналістики, боротьбу з дезінформацією та розвиток медіаграмотності. Однак у січні 2025 року

адміністрація президента США Дональда Трампа призупинила фінансування всіх проєктів USAID на 90 днів для проведення аудиту їхньої ефективності та відповідності зовнішній політиці США. Це рішення призвело до заморожування багатьох програм в Україні, включаючи підтримку незалежних медіа та антикорупційних ініціатив. Також Рішення адміністрації Трампа про тимчасове припинення фінансування USAID мало значний вплив на громадські медіаорганізації. Багато проєктів були змушені призупинити свою діяльність або скоротити обсяги роботи через відсутність фінансування. Це створило ризики для стійкості незалежних медіа та обмежило їхню здатність протидіяти дезінформації та пропаганді.

- Європейський Союз (ЄС). Активно підтримує розвиток громадянського суспільства та незалежних медіа в Україні через різні програми та фонди. Фінансування від ЄС спрямоване на зміцнення демократичних інститутів, підвищення якості журналістики та забезпечення плюралізму думок.

- Національний фонд демократії (NED). Американська неурядова організація, яка надає гранти для підтримки демократичних інститутів по всьому світу, включаючи Україну. NED фінансує проєкти, пов'язані з розвитком незалежних медіа, захистом прав людини та сприянням верховенству права.

- Міжнародний фонд “Відродження”. Українська благодійна організація, яка є частиною мережі фондів, заснованих Джорджем Соросом. Фонд підтримує проєкти, спрямовані на розвиток відкритого суспільства, включаючи ініціативи в сфері медіа, освіти та прав людини.

У контексті призупинення фінансування від USAID, підтримка з боку ЄС, NED та інших міжнародних донорів стала ще більш важливою для забезпечення стабільності та розвитку громадських медіаорганізацій в Україні. Ці донори продовжують фінансувати проєкти, спрямовані на зміцнення незалежної журналістики, підвищення медіаграмотності населення та захист свободи слова.

1.3 Правові та етичні засади діяльності громадських медіаорганізацій

Правове регулювання громадських медіаорганізацій в Україні базується на національному законодавстві та міжнародних стандартах свободи слова. Основним нормативно-правовим актом, що визначає діяльність медіа в Україні, є Закон України “Про медіа” (прийнятий у 2022 році), який встановлює правила для всіх видів ЗМІ, зокрема і для неприбуткових медіа.

Крім цього, функціонування громадських медіаорганізацій регулюється такими законодавчими актами:

- Конституція України, яка гарантує кожному право на свободу думки і слова, вільне вираження своїх поглядів та переконань [5];
- Конституція України, встановлює заборону цензури та гарантує ідеологічне різноманіття, що є важливим для громадських медіа, які часто висвітлюють альтернативні або маргіналізовані точки зору [6].
- Закон України “Про доступ до публічної інформації”, що забезпечує громадянам право отримувати суспільно значущу інформацію;
- Закон України “Про громадські об’єднання”, який встановлює правові основи діяльності неприбуткових організацій, включно з медіа, створеними на громадських засадах;
- Європейська конвенція з прав людини, що гарантує свободу вираження поглядів і забороняє цензуру [7].

Ці закони та конституційні норми створюють загальні рамки для функціонування медіасфери в Україні, включно з громадськими медіаорганізаціями. Також важливу роль відіграє діяльність Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, яка здійснює регулювання медіасфери та сприяє розвитку незалежних медіаорганізацій.

Вона виконує такі функції:

- Надання ліцензій на мовлення для громадських радіостанцій та телеканалів.

- Контроль за дотриманням стандартів журналістики та законодавства про медіа.

- Реагування на скарги щодо порушень у діяльності медіаорганізацій.

До того ж, Закон України “Про медіа” (2022 рік), впорядковує діяльність усіх видів ЗМІ та встановлює правові вимоги для громадських медіаорганізацій, зокрема:

1. *Правовий статус*: Громадські медіа можуть функціонувати як громадські об'єднання або неприбуткові організації, зареєстровані відповідно до Закону України “Про громадські об'єднання” [8].

2. *Джерела фінансування*: Закон чітко регулює питання фінансування громадських медіа, зокрема, можливість отримання коштів з державних і міжнародних грантів, внесків громадян та благодійних організацій.

3. *Ліцензування*: Громадські теле- і радіомовники повинні отримувати ліцензію Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, якщо їхня діяльність передбачає використання частотного ресурсу.

4. *Прозорість власності*: Закон передбачає обов'язкове оприлюднення інформації про засновників медіаорганізацій, що дозволяє уникнути прихованого впливу комерційних чи політичних структур.

Також громадські медіа можуть звертатися до Офісу Омбудсмена та правозахисних організацій у разі порушення їхніх прав, наприклад, незаконного перешкоджання професійній діяльності журналістів.

Важливим є те, що Закон “Про медіа” також передбачає механізми захисту прав журналістів громадських медіа, забороняючи тиск, залякування чи будь-які інші спроби перешкоджати їхній професійній діяльності [9].

Однією з основних функцій громадських медіаорганізацій є поширення суспільно важливої інформації. Для цього вони керуються Законом України “Про доступ до публічної інформації”, який встановлює правила отримання, обробки та поширення даних державних органів.

Цей закон містить такі ключові положення:

- Публічна інформація є відкритою, за винятком випадків, передбачених законом (наприклад, інформація з обмеженим доступом, що стосується державної безпеки).
- Органи влади зобов'язані відповідати на запити громадських медіа щодо суспільно важливої інформації впродовж 5 робочих днів.
- Громадські медіа можуть оскаржувати відмову у наданні інформації в судовому порядку.

Оскільки громадські медіа діють на засадах суспільної відповідальності, їхня діяльність не може бути регламентована лише правовими нормами – важливу роль відіграють також етичні принципи, що визначають професійні стандарти журналістики, об'єктивність висвітлення подій та відповідальність перед суспільством. Етичні засади діяльності громадських медіаорганізацій базуються на міжнародних стандартах журналістики, національних медійних кодексах та внутрішніх редакційних принципах кожного медіа. Їх дотримання є критично важливим для збереження довіри аудиторії та забезпечення суспільного блага.

Етичні норми громадських медіа включають:

1) Об'єктивність та неупередженість. Громадські медіа мають подавати інформацію збалансовано, без упередженості чи навмисної маніпуляції. Це означає:

- Висвітлення подій із різних точок зору, щоб забезпечити повну картину ситуації.
- Відокремлення фактів від коментарів та особистих суджень журналістів.
- Використання надійних джерел інформації, перевірка фактів перед публікацією.

Оскільки громадські медіа не залежать від комерційних чи політичних інтересів, їхній контент має залишатися максимально незаангажованим.

2) Достовірність інформації та фактчекінг. Одна з головних етичних вимог до громадських медіа – публікація лише перевіреної інформації.

- Журналісти повинні підтверджувати інформацію щонайменше двома незалежними джерелами.

- Не допускається поширення непідтверджених чуток або спекуляцій.
- Використання маніпулятивних заголовків або перекручування фактів є неприйнятним.

У сучасному медіапросторі, де дезінформація є великою проблемою, фактчекінг стає невід'ємною частиною журналістської діяльності.

3) Відповідальність перед суспільством. Громадські медіа працюють в інтересах громади, тому їхня діяльність має відповідати суспільним потребам і сприяти демократичному розвитку, а саме:

- Висвітлювати соціально важливі теми (права людини, екологія, корупція тощо).
- Залучати громади до створення контенту, можливість громадян брати участь у медіадіяльності (наприклад, через громадське мовлення).
- Відмовлятися від сенсаційності заради рейтингу, якщо це шкодить суспільному дискурсу.

4) Прозорість та незалежність. Громадські медіа мають бути відкритими щодо своєї структури, джерел фінансування та редакційної політики.

- Відсутність прихованого впливу політичних або бізнес-структур на редакційну політику.
- Відкритість у фінансових питаннях: громадськість має знати, звідки фінансується медіа.
- Впровадження внутрішніх механізмів редакційної незалежності (редакційний статут, кодекс етики).

5) Недопущення мови ворожнечі та дискримінації. Громадські медіа мають сприяти толерантності та взаємоповазі у суспільстві, тому:

- Використання мови ворожнечі щодо расових, етнічних, релігійних чи соціальних груп є неприпустимим.
- Не допускається дискримінація за гендерною, етнічною чи іншою ознакою у публікаціях.

- Журналісти мають уникати образливих висловлювань та навмисного нагнітання напруги в суспільстві.

6) Захист джерел інформації, оскільки громадські медіа часто розслідують суспільно важливі теми, журналісти повинні гарантувати конфіденційність своїх джерел. Це особливо важливо у випадках розслідувань корупції, порушень прав людини тощо.

7) Етичне використання контенту та авторське право

- Громадські медіа повинні поважати авторські права та уникати плагіату.
- При використанні інформації з інших джерел необхідно наводити посилання на оригінальний матеріал.
- Не допускається маніпуляція фото- чи відеоматеріалами з метою введення аудиторії в оману.

Громадські медіаорганізації керуються міжнародними нормами журналістської етики, серед яких:

1. Декларація принципів поведінки журналістів Міжнародної федерації журналістів (IFJ) – визначає стандарти чесності, незалежності та відповідальності журналістів [10].

2. Кодекс етики українського журналіста – національний документ, який містить основні етичні принципи роботи журналістів в Україні.

3. Хартія громадського мовлення Європейського Союзу – документ, що встановлює принципи незалежності та відповідальності громадських медіа.

Кожне громадське медіа може також розробляти власні редакційні кодекси та стандарти роботи, що деталізують принципи журналістської діяльності в конкретному колективі.

У разі, якщо громадські медіа порушують етичні принципи, це може призвести до таких наслідків:

- Втрата довіри аудиторії – читачі та глядачі перестають сприймати таке медіа як надійне джерело інформації.

- Реакція професійної спільноти – журналістські організації можуть засуджувати порушення норм та виключати таких журналістів зі своїх об'єднань.
- Санкції з боку регулюючих органів – Національна рада з питань телебачення і радіомовлення або Незалежна медійна рада можуть застосовувати дисциплінарні заходи до ЗМІ, що систематично порушують етичні стандарти.

Отже, діяльність громадських медіаорганізацій в Україні ґрунтується на поєднанні чітких правових норм і високих етичних стандартів, що забезпечують їхню незалежність, об'єктивність та відповідальність перед суспільством.

Висновки до розділу 1

Громадські медіаорганізації відіграють важливу роль у медійній системі України, виступаючи основним каналом для забезпечення плюралізму думок та інформування громадян. Вони є незалежними від держави і комерційних структур, що дозволяє їм ефективно виконувати функції інформування, просвіти та соціальної мобілізації. Водночас, діяльність таких організацій сприяє розвитку демократичних процесів, зміцненню громадянського суспільства і формуванню обґрунтованої громадської думки.

Розвиток громадських медіаорганізацій в Україні залежить від соціально-політичних і правових умов, зокрема, забезпечення свободи слова та рівного доступу до інформації. Для їх ефективного функціонування важливо дотримуватися як правових стандартів, що гарантують незалежність медіа, так і етичних норм, які сприяють об'єктивності і правдивості поданої інформації.

РОЗДІЛ 2

СТАНОВЛЕННЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОВІДНИХ ГРОМАДСЬКИХ МЕДІАОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ

2.1 Аналіз діяльності ГО “Детектор медіа”: протидія пропаганді та медіаграмотність

Громадська організація “Детектор медіа” є однією з провідних українських медіаорганізацій, що здійснює діяльність у сфері медіакритики, боротьби з дезінформацією та розвитку медіаграмотності. Заснована як ініціатива медіаекспертів, вона поступово перетворилася на впливову платформу, що надає громадянам якісний аналіз інформаційного простору України. У своїй діяльності “Детектор медіа” охоплює широке коло питань, серед яких виявлення пропагандистських наративів, дослідження стану свободи слова та формування критичного мислення у суспільстві. Одним із ключових напрямів роботи організації є протидія пропаганді, яка стала серйозною загрозою в інформаційному полі України, особливо після початку воєнних дій. “Детектор медіа” аналізує дезінформаційні кампанії, досліджує їхні механізми та виявляє джерела поширення фейків [11]. Організація публікує аналітичні матеріали, що роз’яснюють методи маніпуляції громадською думкою та демонструють реальні приклади інформаційних атак на Україну. Також, вони проводять систематичний моніторинг ЗМІ, соціальних мереж і різних платформ, де може відбуватися маніпулювання інформацією.

Основні методи протидії пропаганді включають:

- Фактчекінг та аналітику – перевірка правдивості інформації, викриття фейкових новин та дезінформаційних кампаній.
- Моніторинг ЗМІ – аналіз контенту українських та іноземних медіа з метою виявлення тенденцій пропагандистських впливів.
- Публікація аналітичних досліджень – розробка тематичних звітів, що висвітлюють особливості дезінформаційних стратегій та їхній вплив на суспільство.

Систематичний моніторинг медіапростору дозволяє “Детектору медіа” оперативно реагувати на нові виклики та створювати ефективні стратегії протидії пропаганді [12]. Важливим аспектом діяльності ГО є розвиток медіаграмотності серед населення. Для цього організація проводить освітні проєкти, спрямовані на формування навичок критичного аналізу інформації. Зокрема, “Детектор медіа” розробляє навчальні курси, проводить тренінги та інтерактивні лекції для різних вікових груп, включаючи школярів, студентів, журналістів та держслужбовців. Окрім цього, займаються просвітницькою діяльністю, а саме поширенням матеріалів про загрози дезінформації через соціальні мережі, ЗМІ та освітні платформи. Організація активно співпрацює з міжнародними партнерами, впроваджуючи найкращі світові практики медіаосвіти в Україні. Діяльність “Детектор медіа” охоплює створення спеціалізованих платформ і проєктів, спрямованих на викриття дезінформації.

Наприклад, організація розробила проєкт “Медіадетокс”, який включає серію відео та інтерактивних матеріалів, що допомагають громадянам розпізнавати маніпуляції в ЗМІ. Також функціонує платформа “Рейтинг маніпуляцій і фейків”, де експерти щотижнево аналізують контент провідних українських та міжнародних медіа, виявляючи випадки недостовірної інформації. Ще одним значущим проєктом є медіалабораторія “Детектор медіа”, яка проводить дослідження впливу пропаганди на суспільну свідомість [13]. У межах цієї ініціативи організація здійснює соціологічні опитування, аналізує ефективність боротьби з дезінформацією та пропонує рекомендації для урядових та неурядових організацій щодо покращення інформаційної безпеки держави. Крім того, “Детектор медіа” активно бере участь у міжнародних проєктах з медіаграмотності, співпрацюючи з Європейським Союзом, ЮНЕСКО та провідними дослідницькими центрами. В рамках цієї співпраці проводяться конференції, круглі столи та обговорення з питань впливу інформаційних загроз та способів їхньої нейтралізації. Така взаємодія дозволяє впроваджувати системні підходи до боротьби з дезінформацією та підвищення рівня медіаграмотності населення.

Організація активно співпрацює з:

- Міністерством культури та інформаційної політики України – у рамках ініціатив, спрямованих на протидію інформаційним загрозам та розробку національних програм з медіаграмотності.
- Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення – у питаннях моніторингу дотримання журналістських стандартів і боротьби з маніпуляціями в медіа.

Також функціонує платформа “Рейтинг маніпуляцій і фейків”, де експерти щотижнево аналізують контент провідних українських та міжнародних медіа, виявляючи випадки недостовірної інформації. Окрім дослідницької та аналітичної діяльності, “Детектор медіа” активно впроваджує сучасні інструменти для підвищення обізнаності населення щодо інформаційної безпеки. Організація проводить регулярні онлайн-кампанії в соціальних мережах, де публікує роз’яснювальні матеріали про механізми пропаганди та методи її розпізнавання.

Наприклад, під час виборчих кампаній “Детектор медіа” аналізує політичну рекламу та виявляє маніпулятивні технології, що можуть впливати на електоральні настрої.

“Детектор медіа” проводить моніторинг законодавчих ініціатив у сфері медіа. Організація аналізує законопроекти, що стосуються регулювання ЗМІ та боротьби з дезінформацією, надаючи незалежні експертні висновки. Вони виступають за впровадження ефективних механізмів контролю за медійним простором без порушення принципів свободи слова [14].

Громадська організація “Детектор медіа” реалізувала низку проєктів, спрямованих на підвищення медіаграмотності, боротьбу з дезінформацією та розвиток якісної журналістики в Україні, наприклад:

MediaSapiens – У 2010 році ГО “Телекритика” започаткувала проєкт MediaSapiens з метою підвищення медіаграмотності серед українців. У 2016 році організація змінила назву на “Детектор медіа”, розширивши спектр своєї діяльності та запустивши нове інтернет-видання [15]. Проєкт започаткований за підтримки Internews Network, став важливим ресурсом для тих, хто прагне розуміти механізми

функціонування медіа та протидіяти інформаційним маніпуляціям. Його мета – надання об'єктивної інформації про медіапростір, аналіз тенденцій та викриття фейків. Основна місія MediaSapiens полягає в сприянні розвитку медіаграмотності серед українців, допомозі в розпізнаванні маніпуляцій, фейків та пропаганди, а також у формуванні навичок критичного аналізу інформації. Проєкт прагне створити суспільство, яке здатне свідомо споживати медіаконтент і протистояти дезінформації. Платформа пропонує статті, дослідження та новини, що допомагають аудиторії критично оцінювати інформаційні потоки та розуміти сучасні медіапроцеси. MediaSapiens є частиною порталу “Детектор медіа” і регулярно публікує матеріали, присвячені аналізу медіасередовища, моніторингу журналістських стандартів та дослідженню впливу інформаційних кампаній на суспільство. Проєкт також займається фактчекінгом та спростуванням дезінформації, що поширюється в українському інформаційному просторі.

Ключові напрямки діяльності:

- Аналіз та моніторинг медіаконтенту
- Оцінка якості новин та інформаційних матеріалів українських ЗМІ.
- Виявлення порушень журналістських стандартів та фактів дезінформації.
- Підготовка аналітичних звітів та досліджень щодо медіатенденцій.

MediaSapiens орієнтований на широке коло користувачів, включаючи журналістів, освітян, студентів, громадських активістів та всіх, хто зацікавлений у підвищенні рівня медіаграмотності та розвитку критичного мислення. Проєкт реалізується командою професійних журналістів та медіаекспертів під керівництвом Наталії Лигачової, засновниці та шеф-редакторки “Детектор медіа”. Редакція MediaSapiens включає досвідчених фахівців, які спеціалізуються на аналізі медіа та освітніх проєктах. Також MediaSapiens активно співпрацює з міжнародними та національними організаціями, такими як Internews Network, SIDA, NED та

Посольство США в Україні, що сприяє реалізації спільних проєктів у сфері медіаграмотності та протидії дезінформації.

Завдяки діяльності MediaSapiens тисячі українців отримали доступ до якісних освітніх матеріалів з медіаграмотності, навчилися критично оцінювати інформацію та протидіяти маніпуляціям. Проєкт сприяє формуванню свідомого інформаційного суспільства та зміцненню демократичних цінностей в Україні.

Відеотека – мультимедійний проєкт, який надає доступ до відеоматеріалів, включаючи репортажі, блоги, майстер-класи та лекції [16]. Цей ресурс створений для тих, хто прагне поглибити свої знання у сфері медіа, отримати практичні навички та ознайомитися з досвідом провідних фахівців галузі. Метою проєкту є надання якісного медіаконтенту для широкої аудиторії, сприяння розвитку медіаграмотності та професійного зростання журналістів.

Основні розділи та напрями діяльності “Відеотеки”:

- Репортажі: Висвітлення актуальних подій та тем, що становлять суспільний інтерес. Наприклад, документальний фільм “Один день із президентом” надає глибокий погляд на діяльність глави держави.
- Інтерв'ю: Бесіди з відомими особистостями, експертами та професіоналами медіасфери, які діляться своїм досвідом та поглядами на актуальні питання.
- Блоги: Платформа для висловлення думок та аналізу подій відомими журналістами та медіаекспертами.
- Лекції та майстер-класи: Освітні матеріали, спрямовані на підвищення кваліфікації журналістів та всіх, хто цікавиться медіасферою. Наприклад, відеолекція Отара Довженка “Як писати новини за стандартами” є корисним ресурсом для початківців та досвідчених журналістів.
- Спецпроєкти: Тематичні серії матеріалів, присвячені важливим суспільним або медійним явищам.
- Онлайн-курси: Дистанційні навчальні програми, що охоплюють різні аспекти журналістики та медіаграмотності.

На платформі представлені відеолекції відомих журналістів, тренінги з медіаграмотності, а також спеціальні проєкти, присвячені актуальним темам

медіасфери. “Відеотека” не обмежується лише журналістикою – вона висвітлює аспекти інформаційної безпеки, розвінчування фейків, механізми пропаганди та маніпуляцій у ЗМІ. Це робить її важливим ресурсом для журналістів, студентів, викладачів, медіаекспертів і звичайних громадян, які хочуть розуміти, як працює інформаційний простір. Варто також відзначити, що реалізація та оновлення проєкту “Відеотека” стали можливими завдяки підтримці міжнародних організацій, зокрема Королівства Нідерландів у рамках Європейського партнерства Matra.

“Відеотека” – це унікальний мультимедійний проєкт, який не лише надає якісний медіаконтент, але й виконує важливу роль у підвищенні медіаграмотності, протидії дезінформації та розвитку незалежної журналістики. Завдяки різноманітності форматів, аналітичному підходу та високому професіоналізму авторів, проєкт залишається одним із найцінніших ресурсів для тих, хто прагне розібратися в сучасних медіа.

“ЗМІ для змін” – проєкт, що допомагає громадським організаціям та ініціативам стати більш видимими для українських медіа [17]. Мета проєкту – висвітлення діяльності, досягнень та викликів громадського сектору, демонстрація впливу активістів на просування реформ та аналіз взаємодії держави з громадянським суспільством.

Для досягнення цієї мети проєкт:

- Розповідає про діяльність громадських організацій, їхні успіхи та невдачі.
- Показує вплив активістів на просування реформ.
- Аналізує законодавство, що регулює діяльність ГО, та інформує про потенційні загрози для сектора.
- Надихає українські медіа активніше висвітлювати роботу громадянського суспільства, розповідаючи аудиторії порталу “Детектор медіа” про маловідомі, але важливі історії з його життя.

“ЗМІ для змін” публікує інтерв'ю з лідерами громадських організацій, репортажі про соціальні ініціативи, а також аналітичні матеріали щодо законодавчих змін, які впливають на діяльність третього сектору. Проєкт сприяє налагодженню

комунікації між громадськими активістами та медіа, підвищуючи обізнаність суспільства про важливі соціальні проекти та ініціативи.

До особливостей проекту варто віднести:

- **Різноманітність контенту:** “ЗМІ для змін” охоплює широкий спектр матеріалів – від новин і статей до інтерв'ю та аналітичних оглядів. Такий підхід дозволяє глибоко зануритися в тематику громадянського суспільства та надати читачам комплексне уявлення про поточні події та тенденції.
- **Фокус на реформах:** Проект детально висвітлює процеси реформування в Україні, підкреслюючи роль громадських організацій у цих змінах. Це сприяє розумінню того, як активісти впливають на формування та реалізацію політик.
- **Аналіз законодавства:** “ЗМІ для змін” проводить оцінку законодавчих ініціатив, що стосуються діяльності ГО, інформуючи про потенційні загрози або можливості для сектору.
- **Підтримка спільноти:** Проект сприяє обміну досвідом між активістами, висвітлюючи успішні кейси та надаючи платформу для обговорення актуальних питань.

Діяльність проекту охоплює такі аспекти, як:

- **Висвітлення міжнародних ініціатив:** У квітні 2025 року “ЗМІ для змін” повідомив про інформаційну кампанію в США, спрямовану на повернення українських дітей, незаконно вивезених до Росії. Кампанія привернула увагу міжнародної спільноти до цієї проблеми та підкреслила важливість захисту прав дітей під час конфліктів.
- **Підтримка правозахисників:** У березні 2025 року проект висвітлив перемогу активістів ініціативи “Захистимо Протасів Яр” в апеляційному суді проти забудовника. Це стало важливим прецедентом у боротьбі громадськості за збереження зелених зон у містах.
- **Інформування про міжнародну підтримку:** У березні 2025 року “ЗМІ для змін” повідомив про рішення Європейського Союзу виділити 44 мільйони євро

на підтримку громадянського суспільства в Україні. Це підкреслило важливість міжнародної співпраці та фінансової підтримки для розвитку ГО.

- Аналіз законодавчих ініціатив: У березні 2025 року проєкт висвітлив позицію дев'яти найбільших молодіжних організацій, які виступили проти нового законопроєкту про молодь. Це підкреслило важливість залучення громадськості до обговорення законодавчих змін, що стосуються молодіжної політики.

Отже, “ЗМІ для змін” відіграє ключову роль у підвищенні обізнаності суспільства про діяльність громадських організацій та їхній внесок у розвиток України. Через різноманітний контент, аналіз реформ та законодавства, а також підтримку спільноти, проєкт сприяє зміцненню громадянського суспільства та демократичних процесів у країні.

“ДМ Суспільного” – це спеціалізоване інтернет-видання, створене громадською організацією “Детектор медіа” під керівництвом шеф-редакторки Наталії Лигачової [18]. Проєкт, спрямований на популяризацію ідеї суспільного мовлення в Україні. Основна мета – інформування громадськості про розвиток суспільного мовника, аналіз його контенту та діяльності, а також сприяння прозорості та підзвітності суспільного телебачення і радіо. Проєкт публікує новини, аналітичні статті, інтерв'ю з представниками суспільного мовника, а також моніторинги програм та проєктів, що виходять в ефір. Видання прагне інформувати громадськість про процеси, що відбуваються в медіасекторі, аналізувати реформи та надавати платформу для дискусій щодо покращення якості медіаконтенту. Пріоритетними темами є впровадження медіареформ, створення та зміцнення незалежного суспільного мовлення, викриття фактів корупції у медіасфері та моніторинг діяльності державних та регуляторних органів у галузі. “ДМ Суспільного” виступає платформою для обговорення викликів та досягнень суспільного мовлення, сприяючи його розвитку та зміцненню довіри аудиторії.

Сайт “ДМ Суспільного” містить кілька основних розділів, які охоплюють різні аспекти медіасфери:

- Контент: аналіз та огляди програм, проєктів та ініціатив суспільного мовлення.
- Фінансування: інформація про бюджетування та фінансову підтримку НСТУ та інших медіаорганізацій.
- Моніторинг: оцінка якості контенту, дотримання стандартів журналістики та аналіз медіатрендів.
- Блоги: платформа для експертних думок, коментарів та дискусій на актуальні теми.
- Інфоресурси: бібліотека матеріалів, що стосуються медіареформ та суспільного мовлення.
- Закон: аналіз законодавчих ініціатив та нормативно-правових актів у сфері медіа.
- Каталог суспільних мовників світу: інформація про міжнародний досвід функціонування суспільних мовників.

“ДМ Суспільного” активно висвітлює події, пов'язані з діяльністю НСТУ, зокрема кадрові призначення, запуск нових проєктів та програм, а також результати досліджень щодо суспільного мовлення. Наприклад, видання інформувало про допущення шести претендентів до конкурсу на посаду голови правління.

Суспільного та оприлюднення їхніх програм. Крім того, “ДМ Суспільного” повідомляє про нові ініціативи та проєкти, такі як презентація третього сезону мультсеріалу “Тото” та робота над документальним фільмом про мисткиню Параску Плитку-Горицвіт. “ДМ Суспільного” активно співпрацює з іншими проєктами ГО “Детектор медіа”, такими як “MediaSapiens”, “ЗМІ для змін”, “Медіадрайвер”,

“Відеотека” та “Вибори та ЗМІ”. Це дозволяє комплексно підходити до висвітлення медіапростору та сприяти підвищенню медіаграмотності населення.

Таким чином, “ДМ Суспільного” відіграє важливу роль у розвитку та підтримці незалежного суспільного мовлення в Україні, надаючи якісну та об'єктивну інформацію про медіапроцеси та сприяючи підвищенню рівня медіаграмотності громадян.

“Відсіч дезінформації” – це освітній проєкт, ініційований у вересні 2024 року, з метою підвищення рівня медіаграмотності серед українців та зміцнення їхньої здатності розпізнавати й протидіяти дезінформації [19]. у рамках проєкту організація створює освітні відеоматеріали, що допомагають користувачам навчитися обирати надійні джерела інформації, перевіряти новини на достовірність та уникати фейкових сайтів. Ці матеріали сприяють формуванню критичного мислення та підвищенню стійкості суспільства до інформаційних маніпуляцій.

Курс складається з семи відеоуроків, у яких ведуча Наталія Соколенко спілкується з експертами з різних сфер медіаграмотності:

1. Вікторія Мерлич, експертка Центру стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки, розповідає про важливість стратегічних комунікацій.
2. Альона Романюк, редакторка фактчекерського проєкту “НотаЄнота”, обговорює основні методи фактчекінгу та навички розпізнавання неправдивої інформації.
3. Галина Петренко, директорка ГО “Детектор медіа”, аналізує, як Росія використовує соціальні медіа для поширення дезінформації та хто є цільовою аудиторією таких кампаній.
4. Лідія Смола, докторка політичних наук, професорка КПІ ім. І. Сікорського, надає поради щодо розуміння контексту інформації, критичної оцінки джерел та протидії маніпуляціям.
5. Ярослав Зубченко, керівник відділу моніторингів “Детектора медіа”, розповідає, як обирати надійні джерела інформації, перевіряти новини на достовірність та уникати фейкових сайтів.
6. Вадим Міський, програмний директор ГО “Детектор медіа”, ділиться знаннями про використання технологій штучного інтелекту в пропаганді та способи розпізнавання фейкового контенту.
7. Павло Белоусов, експерт з питань цифрової безпеки в Nadiuno.org, надає поради щодо захисту даних та приватності, обговорює основні загрози в інтернеті, такі як фішинг та шкідливе програмне забезпечення.

Уроки курсу базуються на реальних прикладах дезінформаційних кампаній. Наприклад, у випуску про дипфейки Вадим Міський демонструє, як створюються фальшиві відео за допомогою штучного інтелекту та як їх можна розпізнати. Це особливо актуально в контексті сучасних інформаційних війн, де такі технології використовуються для дискредитації публічних осіб та поширення фейкових новин.

Крім того, курс звертає увагу на використання напівправди як методу пропаганди. Цей підхід полягає у висмикуванні фактів з контексту та наданні їм хибної аргументації. Наприклад, російська пропаганда часто використовує реальні події або заяви, спотворюючи їхній зміст для досягнення власних цілей. Розуміння таких методів дозволяє слухачам курсу більш критично оцінювати інформацію та не піддаватися маніпуляціям. Відеоуроки доступні на платформі “Відеотека” від “Детектор медіа”, що дозволяє зручно переглядати матеріали в будь-який час. Крім того, для тих, хто віддає перевагу аудіоформату, створено спеціальний сезон подкасту “Медіуми: відсіч дезінформації”, який можна прослухати на YouTube та SoundCloud.

Отже, “Відсіч дезінформації” є важливим ресурсом для всіх, хто прагне підвищити свою медіаграмотність та навчитися ефективно протидіяти дезінформації. Курс надає практичні знання та інструменти, необхідні для критичного сприйняття інформації та захисту від маніпуляцій у сучасному інформаційному просторі.

“Антоніна онлайн” – це медіатаблоїд, запущений 10 квітня 2024 року громадською організацією “Детектор медіа” [20]. Проєкт спрямований на висвітлення телевізійного контенту, медійних проєктів у соціальних мережах та життя медійників в іронічно-лайтовому форматі. “Антоніна” позиціонує себе як “жовта преса в білому пальті”, що підкреслює її прагнення поєднувати розважальний контент з дотриманням журналістських стандартів. Видання охоплює теми, пов'язані з українськими серіалами, телевізійними шоу, діяльністю медійників та актуальними подіями в медіапросторі. Особливістю “Антоніни” є іронічний підхід до подачі матеріалу, що робить його привабливим для широкої аудиторії. Головною редакторкою проєкту є артоглядка та телеведуча Лена Чиченіна. Вона пояснила

назву видання тим, що “Антоніна” – це узагальнений образ типової української глядачки, на яку орієнтувалися медіа під час створення контенту.

На сайті “Антоніни” публікуються статті, які аналізують та обговорюють актуальні події в медіасфері. Наприклад, стаття від 2 квітня 2025 року під назвою “Гілляка тобі в сраку! Ми подивилися новий кварталівський фільм “раша гудбай” – і нам відібрало мову” пропонує критичний огляд нового фільму, використовуючи характерний для видання іронічний стиль. Інший матеріал від 1 квітня 2025 року, “Театральні ображулі. Режисер Стас Жирков дорікнув Аліні Доротюк, що вона не бере у нього інтерв'ю”, висвітлює конфлікт між режисером та журналісткою, підкреслюючи особливості взаємодії в медіасередовищі. Окрім основного сайту, “Антоніна” активно представлена в соціальних мережах. На Facebook-сторінці видання публікуються оновлення та посилання на нові матеріали, що сприяє залученню та взаємодії з аудиторією. Такий підхід дозволяє оперативно реагувати на події та підтримувати зв'язок із читачами.

Запуск “Антоніни” відображає тенденцію до створення спеціалізованих медіа, які поєднують розважальний контент із критичним аналізом. Видання сприяє підвищенню медіаграмотності, допомагаючи аудиторії критично оцінювати інформацію та розуміти особливості функціонування медіаіндустрії.

“Антоніна онлайн” є унікальним проектом в українському медіапросторі, який вдало поєднує розважальний формат з аналітичним підходом. Використовуючи іронічний стиль подачі матеріалів, видання не лише інформує, але й сприяє розвитку критичного мислення та медіаграмотності серед своєї аудиторії.

“МедіаДрайвер” – це інноваційний освітній проєкт, що має на меті підвищення рівня медіаграмотності серед підлітків та молоді [21]. Проєкт спрямований на формування критичного мислення, здатності аналізувати медіаконтент та розпізнавати маніпуляції в інформаційному просторі. У 2016 році ГО “Детектор медіа” ініціювала розробку першого в Україні онлайн-посібника з медіаграмотності для підлітків під назвою “МедіаДрайвер”. Основною метою цього проєкту було навчити молодь орієнтуватися у світі медіа, критично сприймати

інформацію та використовувати медіаресурси в повсякденному житті та професійній діяльності.

Його структура складається з 16 інтерактивних мультимедійних розділів, які охоплюють різні аспекти медіаграмотності. Кожен розділ містить тестові завдання та ігрові елементи, що сприяють засвоєнню матеріалу. Спеціально для посібника було створено 4 анімаційні ролики, які допомагають зрозуміти важливість критичного ставлення до медіа. До створення посібника долучилися 16 відомих журналістів, експертів та викладачів, серед яких: Андрій Кокотюха, Лариса Денисенко, Ірина Славінська, Олексій Фурман, Діана Дуцик, Роман Шутов, Михайло Кольцов, Віталій Мороз, Любов Найдьонова, Артем Бабак, Марія Жданова, Тарас Назарук, Ярослава Куцай, Володимир Малинка, Андрій Приймаченко та Марія Тетерюк. Їхній спільний досвід та професіоналізм забезпечили високий рівень змісту та актуальність матеріалів посібника. Окрім текстових матеріалів, “МедіаДрайвер” містить інфографіку, відео та анімаційні ролики, що робить процес навчання цікавим та доступним. Ігрові елементи, такі як тести та завдання, сприяють кращому засвоєнню матеріалу та мотивують підлітків до самостійного вивчення теми. Проєкт реалізовано за підтримки Міністерства закордонних справ Чеської Республіки та Посольства Чеської Республіки в Україні, що підкреслює його міжнародне визнання та важливість для розвитку медіаосвіти в Україні. “МедіаДрайвер” є безкоштовним та доступним онлайн, що дозволяє кожному бажаючому покращити свої навички медіаграмотності. ГО “Детектор медіа” планує подальший розвиток проєкту, зокрема оновлення контенту та додавання нових інтерактивних елементів, щоб відповідати сучасним викликам інформаційного суспільства.

Завдяки поєднанню теоретичних знань та практичних навичок, “МедіаДрайвер” сприяє формуванню критичного мислення та підготовці до свідомого споживання інформації в цифрову епоху.

“Дезінфо Detector” – це ініціатива громадської організації “Детектор медіа”, спрямована на моніторинг та документування кремлівської пропаганди, особливо в контексті військової агресії Росії проти України [22]. Проєкт фіксує наративи,

меседжі та тактики, які Росія використовує з 17 лютого 2022 року, коли почалося значне збільшення обстрілів підконтрольної Україні території з боку бойовиків, у яких російська пропаганда звинувачує українські війська. Основна мета “Дезінфо Detector” – виявлення, аналіз та спростування дезінформації, що поширюється російськими пропагандистськими ресурсами. Проект прагне підвищити рівень медіаграмотності українців, надаючи їм інструменти для розпізнавання фейків та маніпуляцій.

У межах проекту “Дезінфо Detector” здійснюється:

- Моніторинг інформаційного простору: постійний аналіз медіа та соціальних мереж для виявлення дезінформаційних кампаній.
- Публікація аналітичних матеріалів: детальний розбір фейків та маніпуляцій, пояснення їхнього походження та мети.

Фахівці “Дезінфо Detector” щоденно аналізують широкий спектр джерел: від офіційних заяв та публікацій у медіа до контенту в соціальних мережах і месенджерах. Використовуючи сучасні інструменти фактчекінгу та аналізу даних, вони виявляють фейки, маніпуляції та пропагандистські меседжі. Кожен випадок дезінформації ретельно досліджується, визначається його походження, мета та потенційний вплив на суспільство. Наприклад у квітні 2025 року проросійські

Telegram-канали поширили інформацію про те, що двох українських поліцейських нібито відзначили за доставку майже 100 осіб, які ухилялися від військової служби, до територіальних центрів комплектування. “Дезінфо Detector” з'ясував, що використане фото стосувалося зовсім іншої події – допомоги водієві, якому стало зле. Жодних офіційних підтверджень про таке нагородження не існувало, що вказувало на фейковий характер повідомлення, або ж спростування фейкових заяв британського ексміністра. Російські пропагандисти приписали колишньому міністру оборони Великої Британії Гевіну Вільямсону слова про нібито “провал” української військової операції під Курськом. Аналіз показав, що відео з цією заявою було підроблене, а сам Вільямсон не робив подібних коментарів. Це свідчило про чергову спробу дискредитації українського командування через фейкові новини.

Станом на 3 квітня 2025 року, “Дезінфо Detector” зафіксував:

- 2733 фейки;
- 817 маніпуляцій;
- 774 пропагандистських меседжі;
- 559 випадків викриття дезінформації.

“Дезінфо Detector” співпрацює з іншими організаціями, що займаються боротьбою з дезінформацією, такими як StopFake та VoxCheck. Це дозволяє обмінюватися досвідом та ефективніше протидіяти інформаційним загрозам.

Завдяки діяльності “Дезінфо Detector” вдалося виявити та спростувати численні фейки, які поширювалися з метою дестабілізації ситуації в Україні. Проект сприяє підвищенню обізнаності громадян щодо методів інформаційної війни та зміцненню інформаційної безпеки держави.

NewsBoard – це передовий проєкт, спрямований на глибокий аналіз та оцінку якості новинного контенту на українських телеканалах, а також на підвищення прозорості та відповідальності українських медіа, надаючи громадськості інструменти для самостійної оцінки якості новинного контенту. Це сприяє розвитку свідомого споживання інформації та зміцненню демократичних цінностей у суспільстві. Цей інтерактивний інструмент дозволяє користувачам детально досліджувати, які теми домінують у вечірніх випусках новин, наскільки телеканали дотримуються журналістських стандартів та виявляти матеріали з ознаками замовності від політичних діячів, компаній чи олігархів. В NewsBoard аналізують прайм-тайм випусків новин восьми провідних українських телеканалів: “СТБ”, “ІСТV”, “Україна”, “Інтер”, “UA: Перший”, “1+1”, “112/Перший незалежний” та “5 канал”. Дані збираються з 2019 року і регулярно оновлюються, що забезпечує актуальність та достовірність інформації. Моніторинг базується на комплексній методології оцінки телевізійних і радіопрограм, розробленій експертами “Детектор медіа”. Вона включає як кількісний, так і якісний аналіз, що дозволяє об’єктивно оцінювати дотримання журналістських стандартів та виявляти матеріали з ознаками замовності. Також аналізу підпадають виборчі кампанії. Наприклад під час

президентських виборів 2019 року NewsBoard виявив, що Петро Порошенко значно переважав інших кандидатів за кількістю згадок у новинах, особливо на лояльних до нього каналах. Це свідчить про можливу нерівномірність висвітлення кандидатів у медіа. До того ж виявляють замовні матеріали, так було доведено, що телеканали “Інтер” та “Україна” часто публікували матеріали з ознаками замовності, що підкреслює необхідність підвищення стандартів журналістики та боротьби з джінсою в українських медіа. Завдяки NewsBoard було зафіксовано, як зникнення каналів, пов'язаних з Віктором Медведчуком, та поява нових гравців, таких як “Україна 24”, вплинули на інформаційний медіапростір України.

Проект реалізується за підтримки міжнародних організацій, таких як Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), що підкреслює його значимість та актуальність для розвитку медіасфери в Україні.

Користувачі можуть ознайомитися з інструментом на офіційному сайті “Детектор медіа”, де доступні графіки та аналітичні матеріали, що відображають результати моніторингу. Інтерфейс інтуїтивно зрозумілий, що дозволяє швидко знаходити необхідну інформацію та проводити власний аналіз.

NewsBoard є важливим інструментом для підвищення прозорості та відповідальності українських медіа. Він надає громадськості можливість самостійно оцінювати якість новинного контенту, сприяючи розвитку критичного мислення та медіаграмотності в суспільстві.

“Вибори та ЗМІ” – ініціатива, спрямована на забезпечення об'єктивного та неупередженого висвітлення виборчих процесів в Україні [23]. Основна мета проекту – моніторинг діяльності засобів масової інформації під час виборчих кампаній, виявлення маніпуляцій, дезінформації та порушень журналістських стандартів. В умовах демократичного розвитку України роль медіа у виборчих процесах є надзвичайно важливою. ЗМІ впливають на формування громадської думки та інформування виборців про кандидатів, партії та їхні програми. Однак, під час виборчих кампаній часто спостерігаються випадки поширення замовних матеріалів (“джинси”), дезінформації та порушення стандартів журналістики. Це створює

потребу в незалежному моніторингу та аналізі медіаконтенту, що і стало підґрунтям для створення проєкту “Вибори та ЗМІ”. У рамках проєкту проводяться систематичні моніторинги українських медіа під час виборчих кампаній. Наприклад, під час місцевих виборів 2020 року “Детектор медіа” здійснював аналіз висвітлення виборчого процесу в національних та регіональних ЗМІ, а також у соціальних мережах і виявив, що деякі загальнонаціональні телеканали, зокрема “Інтер”, “Україна” та ICTV, активно поширювали замовні матеріали (“джинсу”) в передвиборчий період. Це свідчить про порушення журналістських стандартів та необхідність посилення контролю за медіависвітленням виборів. Особлива увага приділялася виявленню російських та проросійських дезінформаційних наративів, які поширювалися в медіапросторі східних і південних областей України. Крім того, моніторинг соціальних мереж показав, що кандидати активно використовували Facebook для просування своїх кампаній, що відрізнялося від попередніх виборів. Це підкреслює зростаючу роль цифрових платформ у політичній комунікації та необхідність їх аналізу.

Проєкт реалізується у співпраці з міжнародними організаціями, такими як Рада Європи та Європейський Союз, що сприяє впровадженню найкращих практик медіамоніторингу та забезпечує незалежність досліджень.

Результати моніторингів свідчать про необхідність підвищення стандартів журналістики в Україні та посилення медіаграмотності серед населення. Виявлені порушення підкреслюють важливість незалежного моніторингу та контролю за медіависвітленням виборчих процесів.

“Пребанкінг” – проєкт, що спрямований на підвищення медіаграмотності українців та зміцнення їхньої стійкості до дезінформації [24]. Термін “пребанкінг” (від англ. “prebunking”) означає стратегію попереднього розвінчування фейків та маніпуляцій ще до їхнього поширення, що допомагає аудиторії розпізнавати та протистояти дезінформації в майбутньому. У рамках цього проєкту “Детектор медіа” співпрацює з міжнародними та національними організаціями, зокрема з Jigsaw (підрозділ Google), BBC Media Action та Кембриджським університетом. Спільно

вони розробили практичний посібник із пребанкінгу, який містить рекомендації для користувачів та організацій щодо запуску власних кампаній з протидії дезінформації. Проєкт надає доступ до різноманітних ресурсів, які допомагають користувачам навчитися виявляти фейкові новини та пропаганду. Серед них – інструменти для перевірки фактів, методи аналізу медіаконтенту та стратегії ефективної комунікації. У вересні 2024 року Центр досліджень “Детектора медіа” взяв участь у міжнародному дослідженні зловмисної мережі поширення проросійської пропаганди під назвою “Doppelganger”. Дослідження показало, що з 4 по 28 червня 2024 року в соціальних мережах було опубліковано 1366 проросійських дописів шістьма мовами, які дискредитували західні уряди та критикували Україну. Цей аналіз допоміг виявити та нейтралізувати джерела дезінформації, спрямованої проти України. Також проєкт проводить конкурсні ініціативи, наприклад у квітні 2025 року “Детектор медіа” оголосив прийом заявок на конкурс журналістських матеріалів, присвячених Закарпатській області. Метою конкурсу є привернення уваги до якісних журналістських робіт, які сприяють утвердженню верховенства права, розвитку демократичного суспільства та протидії дезінформації. Цей конкурс є частиною міжнародного проєкту, що фінансується МЗС Королівства Нідерландів у рамках програми MATRA.

Завдяки таким ініціативам, проєкт “Пребанкінг” робить вагомий внесок у підвищення рівня медіаграмотності в Україні та сприяє формуванню суспільства, стійкого до інформаційних маніпуляцій та фейків.

Кожен із цих проєктів спрямований на зміцнення інформаційної безпеки України та формування свідомого медіаспоживання серед громадян.

Результати роботи “Детектор медіа” мають відчутний вплив на українське суспільство. Завдяки їхнім ініціативам громадяни отримують доступ до якісної та достовірної інформації, що сприяє формуванню критичного мислення та підвищенню рівня довіри до медіа.

Редакція “Детектора медіа” складається з досвідчених журналістів, які спеціалізуються на медійній тематиці. Серед них: Галина Петренко, Мар'яна

Закусило, Світлана Остапа та Гала Скляревська. Організація також співпрацює з відомими авторами, такими як Андрій Кокотюха, Отар Довженко, Сергій Черненко, Петро Бурковський та Сергій Лефтер.

Громадська організація “Детектор медіа” щорічно публікує детальні звіти про свою діяльність, демонструючи прозорість та підзвітність перед суспільством. Ці звіти охоплюють ключові аспекти роботи організації, зокрема реалізовані проєкти, фінансові показники, склад команди та співпрацю з донорами. Ознайомитися з повними версіями звітів можна на офіційному сайті організації у розділі “Звіти”.

У звіті за 2023 рік зазначено, що діяльність “Детектор медіа” підтримується низкою міжнародних та національних організацій, які сприяють розвитку медіасфери та демократичних інституцій в Україні. Серед основних донорів:

- Internews Network: міжнародна неурядова організація, що підтримує незалежні медіа по всьому світу.
- National Endowment for Democracy (NED): приватна некомерційна фундація, яка сприяє зростанню та зміцненню демократичних інституцій.
- Посольство Швеції в Україні: представництво уряду Швеції, яке надає підтримку проєктам, спрямованим на розвиток громадянського суспільства та медіа.
- Посольство Великої Британії в Україні: дипломатичне представництво, що фінансує ініціативи у сфері медіа та свободи слова.
- Міжнародний фонд “Відродження”: українська благодійна організація, яка підтримує розвиток відкритого суспільства.

У 2023 році “Детектор медіа” реалізував кілька важливих проєктів:

- DisinfoChronicle: платформа для документування та спростування російських фейків, яка об'єднала зусилля фактчекерів з України та світу.
- Аналіз дезінформації в Telegram: дослідження, присвячене виявленню та аналізу дезінформації в українському сегменті Telegram.
- Навчальні курси для журналістів: організація та проведення освітніх програм, спрямованих на підвищення кваліфікації медійників.

У вересні 2023 року “Детектор медіа” провів стратегічну сесію за участю 19 членів команди, під час якої було оновлено місію та стратегічні цілі на 2024 – 2026 роки. Також команда взяла участь у семінарі “Медіа-версум і горизонти відповідальності”, організованому Аспен Інститутом Київ, що сприяло зміцненню внутрішніх комунікацій та підвищенню ефективності роботи.

Річний звіт за 2024 рік, ймовірно, буде опубліковано в другій половині 2025 року. У ньому очікується детальна інформація про нові проекти, фінансові показники та подальші плани розвитку організації.

Уцілому звіти “Детектор медіа” є важливим інструментом комунікації з громадськістю та донорами, демонструючи відкритість, підзвітність та ефективність діяльності організації.

Надзвичайно важливо згадати навчальні курси для журналістів які створила “Детектор медіа”, для підвищення професійного рівня українських журналістів та медіафахівців, пропонуючи різноманітні навчальні курси та освітні програми. Ці ініціативи охоплюють широкий спектр тем, від основ журналістики до спеціалізованих напрямків, і спрямовані на розвиток навичок, необхідних для якісного та етичного висвітлення подій.

Онлайн-школа “Якісний дебют у журналістиці 2.0”.

У червні 2024 року стартувала третя онлайн-школа “Якісний дебют у журналістиці 2.0”, організована “Детектором медіа”. Ця програма спрямована на студентів журналістських спеціальностей та молодих журналістів, які прагнуть вдосконалити свої навички написання текстів відповідно до стандартів провідних українських видань. Курс передбачає серію лекцій та практичних занять, під час яких учасники отримують знання про основи журналістики, етичні стандарти, особливості роботи з джерелами інформації та методи перевірки фактів. Особлива увага приділяється практичним завданням, що дозволяють учасникам застосувати набуті знання на практиці. Попередні дві школи, проведені у 2021 та 2023 роках, отримали позитивні відгуки від учасників та сприяли підготовці молодих фахівців для роботи в медіаіндустрії.

Онлайн-курс “Журналістські розслідування: основи”.

У листопаді 2017 року “Детектор медіа” презентував безкоштовний онлайн-курс “Журналістські розслідування: основи”. Цей курс складається з 15 відеоуроків, які охоплюють ключові аспекти жанру журналістських розслідувань. Учасники дізнаються про методи збору та аналізу інформації, роботу з відкритими джерелами, техніки інтерв'ювання, а також про юридичні та етичні аспекти проведення розслідувань. Курс розроблений для журналістів, які прагнуть спеціалізуватися в цьому жанрі, та надає практичні інструменти для проведення власних розслідувань.

Онлайн-курс “Новинна грамотність”.

У вересні 2017 року організація запустила онлайн-курс “Новинна грамотність”, розрахований на широку аудиторію. Метою курсу є підвищення рівня медіаграмотності серед громадян, навчання їх критично оцінювати інформацію, розрізняти якісні новини від фейкових та маніпулятивних матеріалів. Курс складається з відеолекцій та практичних завдань, що допомагають слухачам розвинути навички аналізу медіаконтенту та усвідомленого споживання інформації.

Онлайн-курс “Медіа-стандарти під час виборів”.

У липні 2019 року “Детектор медіа” представив курс “Медіа-стандарти під час виборів”, спрямований на підвищення професійного рівня журналістів у висвітленні виборчих процесів. Курс охоплює теми, пов'язані з об'єктивним та неупередженим висвітленням виборів, дотриманням журналістських стандартів, уникненням маніпуляцій та фейків під час виборчих кампаній. Учасники отримують знання про правові аспекти виборчого процесу та роль медіа в демократичному суспільстві.

Онлайн-курс “Конструктивне висвітлення українських реформ у регіонах”.

У серпні 2019 року організація запустила курс, присвячений конструктивному висвітленню реформ на місцевому рівні. Метою курсу є навчання журналістів об'єктивно та збалансовано інформувати про хід реформ, їхні результати та вплив на життя громад. Курс включає модулі про аналіз політики реформ, роботу з експертами

та громадськістю, а також про способи подання складної інформації у доступній формі.

Всі ці курси є безкоштовними та доступними онлайн, що дозволяє журналістам та всім зацікавленим особам з різних регіонів України отримати якісну освіту та підвищити свою кваліфікацію.

2.2 Інститут розвитку регіональної преси (ІРРП): підтримка незалежної журналістики

Інститут розвитку регіональної преси (ІРРП) є неприбутковою громадською організацією, заснованою у 2006 році, яка сприяє розвитку демократичного суспільства через підтримку професійних, життєздатних та плюралістичних засобів масової інформації в Україні. Був заснований з метою забезпечення свободи слова, підвищення професійного рівня журналістів та розвитку регіональних медіа. У контексті сучасних викликів, пов'язаних із інформаційною безпекою, фейковими новинами та політичним тиском, діяльність ІРРП набуває особливого значення.

Основними напрямками діяльності ІРРП є:

1. Професійне навчання журналістів ІРРП, організація тренінгів, семінарів та освітніх програм, що сприяють підвищенню кваліфікації журналістів. Тематика навчання охоплює журналістські розслідування, етичні стандарти, боротьбу з дезінформацією та використання цифрових технологій у медіа.
2. Юридична підтримка, надаючи правову допомогу журналістам, які стикаються з переслідуваннями або незаконним тиском. Також беруть участь у розробці законодавчих ініціатив, спрямованих на захист свободи слова.
3. Грантова підтримка незалежних медіа, ІРРП сприяє фінансовій стійкості незалежних ЗМІ, надаючи гранти для розробки якісного контенту, створення розслідувальних матеріалів та впровадження нових медіаформатів.
4. Аналітична діяльність, інститут здійснює моніторинг стану свободи слова в Україні, аналізує тенденції в медіапросторі та надає експертні оцінки щодо рівня незалежності регіональних ЗМІ.

5. Гендерна рівність, організація підтримує проекти та ініціативи, спрямовані на подолання гендерних стереотипів у суспільстві, сприяє рівності та недискримінації у медіа.

6. Медіаграмотність, ІРРП працює над підвищенням медіаграмотності населення, розробляє освітні програми та матеріали для покращення розуміння медіапростору.

На сьогодні ІРРП активно займається розвитком нових форматів навчання для журналістів, що дозволяє отримувати знання незалежно від розташування. Організація також проводить масштабні дослідження щодо стану медіасфери та загроз, з якими стикаються журналісти, що сприяє ефективному формуванню стратегії підтримки незалежних ЗМІ. ІРРП активно співпрацює з міжнародними партнерами для впровадження передових стандартів журналістики та використання сучасних цифрових технологій у медіа. Завдяки цій співпраці українські журналісти отримують доступ до кращих світових практик та можливість обміну досвідом із закордонними колегами.

Окрему увагу приділяють питанням безпеки журналістів, особливо в умовах загроз, що виникають внаслідок війни та дезінформаційних кампаній. Для цього ІРРП розробляє спеціальні тренінги з фізичної та цифрової безпеки, що допомагають журналістам захистити себе та свої джерела інформації.

ІРРП успішно реалізував низку проектів, спрямованих на підтримку незалежної журналістики та зміцнення демократичних інституцій в Україні, а також співпрацює з міжнародними організаціями, які підтримують розвиток незалежних медіа та свободу слова. Це дозволяє залучати досвід провідних європейських та світових експертів, а також впроваджувати новітні методи ведення журналістської діяльності. Зокрема, у співпраці з міжнародними фондами та організаціями ІРРП реалізує спільні проекти, спрямовані на покращення доступу до якісної інформації, розширення журналістських розслідувань та впровадження сучасних цифрових технологій у медіапрактику.

Серед найбільш значущих ініціатив варто відзначити:

- Проєкт Global Investigative Journalism Network, перекладацька ініціатива, що сприяє обміну досвідом та знаннями між журналістами-розслідувачами на міжнародному рівні.
- Українська конференція журналістів-розслідувачів: Організація щорічно проводить конференції, які збирають найкращих розслідувачів України та світу для обміну досвідом та обговорення актуальних питань у сфері журналістики.
- Юридична підтримка під час виборів, що забезпечило комплексну юридичну підтримку журналістів та блогерів під час виборів Президента України у 2019 році, захищаючи їхні права та свободи.
- Новий формат антикорупційних екскурсій, завдяки взаємодії розслідувачів з аудиторією, проводячи антикорупційні екскурсії, які підвищують обізнаність громадськості про корупційні практики.
- Дві бази даних експерток, для забезпечення гендерного балансу в медіа, які доступні для українських медіа та сприяють залученню жінок-експерток до публічних дискусій.

Також, варто відзначити, що ІРРП реалізував десятки грантових проєктів, що дозволили незалежним журналістам проводити розслідування корупції, зловживань владою та інших суспільно важливих питань. Завдяки цим проєктам було оприлюднено сотні аналітичних матеріалів, які впливали на ухвалення політичних рішень. Активна діяльність відбувається в умовах інформаційних атак, адже вони навчають журналістів методам перевірки фактів. Запроваджено ряд тренінгів з виявлення фейкових новин, маніпуляцій у ЗМІ та кібербезпеки. Окрім підтримки журналістів, організація працює над підвищенням рівня медіаграмотності серед широкої аудиторії. Це включає запуск освітніх кампаній, вебінарів та інтерактивних курсів, що допомагають громадянам критично оцінювати інформацію та протидіяти пропаганді. До того ж, ІРРП впроваджує новітні технології для розвитку медіа: створення мультимедійних платформ, цифрових інструментів для журналістів та вдосконалення візуальної комунікації в новинному контенті.

Завдяки реалізованим проектам ІРРП суттєво зміцнив позиції незалежної журналістики в Україні. Організація не лише сприяє професійному розвитку журналістів, а й допомагає будувати стійке демократичне суспільство через поширення правдивої та якісної інформації.

ІРРП відіграє важливу роль у вдосконаленні законодавчої бази, що регулює діяльність медіа, сприяючи створенню сприятливих умов для розвитку незалежної журналістики. Завдяки активній співпраці з юристами, експертами з медіаправа та представниками громадянського суспільства, ІРРП здійснює моніторинг чинного законодавства, виявляє його недоліки та ініціює зміни, які відповідають європейським стандартам свободи слова. Організація проводить аналітичні дослідження, готує експертні висновки та надає рекомендації щодо вдосконалення правового регулювання медіасфери. Одним із важливих напрямів її роботи є адвокація – тобто просування законодавчих ініціатив, спрямованих на зміцнення правових гарантій для журналістів, запобігання цензурі та забезпечення прозорості власності медіа.

Організація активно долучається до розробки та лобювання законів, які захищають журналістів та сприяють забезпеченню свободи слова в Україні. Зокрема, експерти ІРРП беруть участь у підготовці правових ініціатив, спрямованих на боротьбу з цензурою, обмеженням доступу до публічної інформації та юридичним переслідуванням журналістів. Разом з цим ІРРП приділяє особливу увагу впровадженню інноваційних технологій у журналістську діяльність. Організація підтримує проекти, спрямовані на створення та впровадження мультимедійного контенту, що сприяє аналізу даних та автоматизації процесів перевірки фактів. Зокрема, ІРРП спільно з ЮНЕСКО організували програму грантів для українських журналістів, надаючи фінансування в розмірі 600 доларів США для підтримки їхньої незалежної професійної діяльності. Пріоритет надавався журналістам з прифронтових регіонів та тим, хто був вимушений переїхати з окупованих територій, а також представникам локальних медіа. Також вона сприяє розширенню онлайн-

платформ незалежних журналістів, що дозволяє їм охоплювати ширшу аудиторію та ефективніше поширювати правдиву інформацію.

Основним напрямом роботи ІРРП залишається захист незалежних журналістів від тиску з боку влади та олігархічних структур. Організація створює можливості для безпечного та ефективного ведення журналістської діяльності, забезпечуючи доступ до фінансових, освітніх та правових ресурсів. Завдяки діяльності ІРРП багато регіональних медіа змогли зберегти свою незалежність, незважаючи на складні економічні та політичні умови. Також ІРРП активно підтримує розслідувальну журналістику, яка є ключовим інструментом у викритті корупції, зловживань владою та порушень прав людини. Гранти, навчальні програми та консультаційна допомога дають змогу журналістам проводити глибокі розслідування та оприлюднювати суспільно важливі факти без ризику цензури чи репресій.

Таким чином, інститут розвитку регіональної преси є важливим чинником зміцнення незалежної журналістики в Україні. Його діяльність спрямована на підтримку свободи слова, розвиток професійних стандартів у медіасфері та захист журналістів від зовнішнього впливу. У контексті демократичного розвитку України ІРРП відіграє ключову роль у забезпеченні прозорості, відкритості та підзвітності влади перед суспільством. Подальший розвиток організації сприятиме зміцненню інформаційної безпеки, підвищенню рівня журналістської освіти та формуванню стійкої незалежної медіасистеми, здатної протистояти сучасним викликам та забезпечувати громадян якісною та достовірною інформацією. Через різноманітні проекти та ініціативи організація сприяє підвищенню професійного рівня журналістів надаючи їм доступ до навчальних програм, тренінгів та семінарів, розроблених провідними медіаекспертами. Зокрема, ІРРП організовує курси з розслідувальної журналістики, фактчекінгу, аналітичного висвітлення подій та роботи з відкритими даними. Одним із прикладів є “Школа якісної журналістики”, яка допомагає регіональним журналістам удосконалювати свої навички, працювати з новими форматами контенту та протидіяти дезінформації, забезпечує їхню юридичну підтримку надаючи консультації щодо прав журналістів, захисту джерел інформації,

дотримання норм законодавства під час виконання професійної діяльності. ІРРП співпрацює з кваліфікованими юристами, які допомагають журналістам у випадках судових позовів, погроз чи переслідувань через їхню професійну діяльність.

Наприклад, у рамках проєкту “Юридичний захист журналістів” фахівці організації консультують з питань доступу до публічної інформації, аналізують зміни в законодавстві, що стосуються свободи слова, та роз’яснюють, як діяти у випадку тиску з боку влади чи бізнесу. Також активно працюють над впровадженням гендерної рівності в медіа сприяючи збалансованому висвітленню тем, подоланню стереотипів і забезпеченню рівних можливостей для жінок у журналістиці.

Організація проводить дослідження гендерного балансу в медіа, аналізує, як часто жінки представлені в ролі експерток або героїнь матеріалів, та ініціює дискусії щодо подолання дискримінації в редакційній політиці. Наприклад, у межах проєкту

“Гендерний аудит медіа” ІРРП допомагає редакціям оцінити рівень гендерної рівності у своїх матеріалах та впровадити відповідні зміни. Також організація підтримує жінок-журналісток, які працюють у складних умовах, зокрема у воєнних зонах, забезпечуючи їм додаткову безпекову підготовку та юридичний супровід. Співпраця з міжнародними партнерами, такими як YouControl, дозволяє ІРРП розширювати свої можливості та вплив, сприяючи розвитку відкритих даних та прозорості в суспільстві.

Також Інститут розвитку регіональної преси (ІРРП) активно взаємодіє зі своєю аудиторією через соціальні мережі, які є основним каналом розповсюдження інформації. Організація використовує Facebook, Instagram та інші платформи для комунікації з журналістами, правозахисниками та медійниками. Завдяки цьому вони забезпечують оперативне поширення новин, корисних матеріалів та інформації про навчальні заходи.

Facebook є однією з найважливіших платформ для ІРРП, де вони активно розміщують контент, що спрямований на підтримку та розвиток журналістської спільноти в Україні. На сторінці ІРРП у Facebook (@irrp.org.ua) налічується понад 8,9 тисяч підписників, що свідчить про високий рівень зацікавленості аудиторії.

Основні формати контенту:

- Анонси подій – ІРРП регулярно публікує інформацію про майбутні тренінги, семінари, конференції та конкурси для журналістів.
- Аналітичні матеріали – на сторінці можна знайти аналітику щодо свободи слова, безпеки журналістів, медіаправ тощо.
- Гранти та можливості – інформація про фінансову підтримку для журналістів, редакцій та медійних організацій.
- Результати досліджень – публікації щодо стану медіасфери, незалежності журналістики та впливу різних факторів на медіа.

Instagram-акаунт ІРРП (@irrp.org.ua) використовується переважно для публікації візуального контенту. Це можуть бути фото та відео з подій, анонси навчальних програм або важливі юридичні поради для журналістів.

Контент Instagram містить:

- Короткі відео та сторіз – оперативна інформація про події та важливі новини.
- Підбірки корисних ресурсів – поради щодо юридичного захисту журналістів та роботи з перевіркою фактів.
- Оголошення про консультації – наприклад, у рамках сезону юридичних консультацій для журналістів ІРРП розміщувало контакти для отримання правової допомоги.

Окрім цього, Інституту розвитку регіональної преси має офіційний вебсайт [25], що є центральним хабом для розміщення офіційної інформації. Він містить детальні дані про діяльність організації, події, публікації та дослідження.

Сайт має зручну структуру та розділений на основні категорії:

- Головна сторінка – містить найактуальніші новини та важливі оголошення.
- Навчальні програми – анонси тренінгів, курсів та майстер-класів для журналістів.

- Гранти та конкурси – можливості фінансової підтримки для представників медіа.
- Підсумки та дослідження – звіти про стан медіа, безпеку журналістів та аналізи регіональних ЗМІ.
- Юридична підтримка – контакти адвокатів, які надають допомогу журналістам.

ІРПП впровадив багато успішних проєктів, розглянемо декілька реалізованих під час війни і ті що були створені раніше.

Проєкти, реалізовані під час війни:

1. RE:Cover Ukraine – ІРПП запустив цей проєкт для підтримки українських журналістів, які висвітлюють події війни. У його рамках надано фінансову допомогу медійникам, які втратили роботу через воєнні дії. Завдяки цьому проєкту журналісти з Маріуполя, яким вдалося евакуюватися, отримали технічну підтримку для продовження своєї діяльності в інших містах України.

2. Тренінги з використання супутникових знімків у журналістських розслідуваннях – ІРПП організував навчання для журналістів-розслідувачів щодо використання супутникових зображень у воєнних розслідуваннях. Після проходження цього тренінгу медійники змогли задокументувати руйнування житлових кварталів у Бучі та Ізюмі, використовуючи супутникові дані.

3. Співпраця з Fojo Media Institute – у межах спільного проєкту 10 журналістів пройшли навчання з фактчекінгу та OSINT-аналізу. Один із випускників програми викрив масштабну кампанію з дезінформації, спрямовану на дискредитацію українських військових у західних ЗМІ.

4. Юридична підтримка журналістів – ІРПП надавав правову допомогу журналістам, яких затримували або переслідували за їхню роботу. Наприклад, у 2022 році організація допомогла захистити в суді журналіста, якого безпідставно звинувачували у розголошенні військової інформації.

5. Психологічна підтримка для медійників – у межах цього проєкту ІРПП організував серію групових та індивідуальних консультацій із психологами.

Завдяки цій ініціативі група репортерів, які висвітлювали бої в Бахмуті, отримала психологічну допомогу після пережитого обстрілу.

6. Розвиток навичок цифрової безпеки – ІРРП проводить тренінги для журналістів щодо цифрового захисту, щоб вони могли захистити свої дані від хакерських атак. Один із учасників після навчання зміг виявити спробу злому своєї електронної пошти, яку здійснювали російські хакери.

7. Підтримка розслідувальної журналістики – ІРРП надає гранти та експертну допомогу розслідувачам. Один із таких грантів отримала команда журналістів, яка підготувала розслідування про воєнні злочини російських військових у Херсонській області. Їхній матеріал став основою для кримінального провадження.

8. Медіаграмотність для населення – у співпраці з іншими організаціями ІРРП реалізує кампанії з медіаграмотності. Наприклад, у 2023 році було проведено серію онлайн-лекцій для підлітків про те, як розпізнавати пропаганду та фейки, які поширює Росія.

9. Підтримка регіональних медіа – багато місцевих ЗМІ постраждали через війну. ІРРП надав фінансову та технічну допомогу редакціям, які втратили офіси та обладнання. Редакція новинного порталу з Харкова отримала нову техніку після того, як їхній офіс був знищений російським обстрілом.

10. Архівування медіаконтенту – у рамках цього проєкту ІРРП створює цифровий архів матеріалів, що документують події війни. Архів містить відео та фото, які зафіксували злочини окупантів у Бучі, Ірпені та Маріуполі, що можуть бути використані як докази в міжнародних судах.

Проєкти, реалізовані до війни:

1. Програма індивідуальних грантів для журналістів-розслідувачів у сфері корупції – ІРРП регулярно надавав фінансову підтримку журналістам-розслідувачам, які працювали над викриттям корупційних схем у державних структурах. За підтримки цієї програми журналісти опублікували матеріали про

незаконні тендери на будівництво доріг у Київській області та обладнання з державними закупівлями медичного обладнання в Одесі.

2. Тренінги з антикорупційних журналістських розслідувань – до війни ІРПП організував численні тренінги для журналістів-розслідувачів. Один із найбільших таких заходів відбувся у 2019 році, коли понад 100 журналістів з різних регіонів України пройшли навчання з використання відкритих реєстрів, аналізу декларацій чиновників та OSINT-технологій для розслідувань.

3. Навчальні програми для медіа-фахівців – у співпраці з міжнародними організаціями, такими як IREX та Internews, ІРПП проводив серії навчальних програм для журналістів. У 2021 році було реалізовано проєкт “Медіастандарти в цифрову епоху”, в рамках якого понад 200 журналістів дізналися про нові підходи до створення контенту для онлайн-медіа.

4. Партнерство та обмін досвідом – ІРПП організував стажування для українських журналістів у провідних європейських ЗМІ. Наприклад, у 2018 році група журналістів із регіональних українських медіа відвідала редакції DW (Німеччина) та BBC (Великобританія), щоб перейняти досвід у роботі з фактчекінгом та цифровими технологіями.

5. Правова підтримка ЗМІ та журналістів – ІРПП запустив проєкт “Медіа-юрист”, у рамках якого надавалися юридичні консультації журналістам. Організація допомогла виграти суд журналістці, яку незаконно не допустили на засідання міської ради в Дніпрі. Також адвокати ІРПП підтримували журналістів, яких переслідували за антикорупційні розслідування.

6. Грантові програми для регіональних журналістів – у 2019 році ІРПП реалізував програму підтримки місцевих журналістів, які писали про соціально важливі проблеми. У рамках цього проєкту журналісти з Харкова опублікували розслідування про незаконну вирубку лісу, а медіа-активісти з Вінниці дослідили порушення в місцевих бюджетних витратах.

7. Програма з боротьби з дезінформацією – до початку повномасштабної війни у 2020 році ІРПП запустив проєкт “Фактчекінг для журналістів”, у межах

якого медійники навчалися перевіряти інформацію. Як результат, один із учасників викрив фейк про “американські біолабораторії” в Україні, який активно поширювався у проросійських ЗМІ.

8. Розвиток фактчекінгу в Україні – одним із найуспішніших проєктів стало створення фактчекінгової платформи “По той бік новин”, яка аналізувала фейки та маніпуляції в українських та міжнародних медіа. У 2021 році ресурс викрив низку маніпуляцій про вакцинацію, які активно поширювалися через соцмережі.

9. Медіаосвіта для громадян – у межах цієї ініціативи ІРРП організовував тренінги для вчителів, студентів та громадських активістів. Наприклад, у 2020 році в межах проєкту “Не вір – перевір!” було проведено 15 семінарів у школах, де учнів навчали аналізувати інформацію та розпізнавати фейки.

10. Розвиток незалежних онлайн-медіа – ІРРП підтримував запуск нових незалежних медіа-проєктів. Одним із прикладів є сайт “Слідство.Інфо”, який став важливою платформою для журналістських розслідувань. Завдяки підтримці ІРРП цей ресурс зміг реалізувати гучні розслідування про зловживання в українській владі.

Обидва періоди демонструють важливу роль ІРРП у розвитку українських медіа та їхній адаптації до нових викликів.

2.3 Інститут масової інформації (ІМІ): моніторинг медіасередовища та захист свободи слова

Інститут масової інформації (ІМІ) – це незалежна українська організація, яка займається дослідженням стану свободи слова, аналізом медійного контенту та моніторингом інформаційного простору. Основна мета діяльності ІМІ полягає у сприянні розвитку вільних, якісних і незалежних медіа, а також у забезпеченні безпеки журналістів. Організація відіграє ключову роль у створенні прозорого медійного середовища, де дотримуються принципи журналістської етики, об’єктивності та достовірності інформації.

Основними напрямками діяльності ІМІ є:

1. Моніторинг медіасередовища, ІМІ проводить системний моніторинг українського інформаційного простору, аналізуючи його зміни, тенденції та рівень дотримання журналістських стандартів. Організація відстежує, як висвітлюються ключові події, зокрема політичні, соціальні та економічні питання. Значну увагу приділяють боротьбі з дезінформацією, виявленню маніпулятивних технологій у ЗМІ та аналізу впливу пропаганди на громадську думку. Крім того, моніторинг стосується гендерного балансу в медіа, рівня плюралізму думок і професійної етики журналістів. Особливу увагу ІМІ приділяє висвітленню тематики війни, аналізуючи, як міжнародні та українські медіа подають інформацію про бойові дії, гуманітарну ситуацію та геополітичні виклики.

2. Захист свободи слова, організація займається документуванням порушень прав журналістів, включаючи фізичні напади, погрози, судові переслідування, цензуру та тиск з боку державних або приватних структур. Організація веде реєстр таких випадків та готує відповідні аналітичні звіти для міжнародних організацій. Також ІМІ надає юридичну допомогу постраждалим журналістам, підтримує адвокаційні кампанії та співпрацює із владою та громадськими організаціями задля покращення законодавства у сфері медіа та свободи слова. Важливим елементом діяльності є адвокація за прозоре розслідування нападів на журналістів, а також проведення навчань для представників медіа щодо їхніх прав та методів захисту в критичних ситуаціях.

3. Протидія дезінформації та маніпуляціям, це один із головних напрямків роботи ІМІ є боротьба з фейками та інформаційними маніпуляціями. Організація створює спеціальні звіти, у яких аналізує найбільш поширені фейкові новини, їх джерела та механізми поширення. Важливим аспектом цієї роботи є навчання журналістів та громадян методам фактчекінгу та критичного мислення. ІМІ також співпрацює з міжнародними партнерами для обміну досвідом у боротьбі з інформаційними загрозами. Організація активно розвиває інформаційні кампанії,

спрямовані на розвінчання міфів та підвищення рівня медіаграмотності серед широкої аудиторії.

4. Безпека журналістів, адже ІМІ реалізує комплексні програми із забезпечення безпеки журналістів. Це включає тренінги з фізичного та цифрового захисту, розробку рекомендацій щодо роботи в небезпечних умовах та створення механізмів оперативного реагування на загрози. Особлива увага приділяється журналістам, які працюють у зонах бойових дій та на тимчасово окупованих територіях. Організація надає їм засоби індивідуального захисту, проводить навчання щодо першої медичної допомоги та правил роботи в умовах військових конфліктів. Крім того, ІМІ надає психологічну підтримку журналістам, які стикаються з професійним вигоранням та емоційними травмами через роботу в умовах війни.

ІМІ активно впроваджує низку ініціатив, які сприяють покращенню якості української журналістики та захисту свободи слова, наприклад:

- “Барометр свободи слова” – щомісячний моніторинг порушень прав журналістів, аналіз загроз та рекомендації щодо їх подолання [26]. Тобто це база даних, яка фіксує всі порушення прав журналістів в Україні. Вона містить інформацію про випадки фізичних нападів, перешкоджання професійній діяльності, юридичний тиск та загрози життю журналістів. На основі цієї інформації формуються аналітичні звіти, що дозволяють оцінювати загальний стан свободи слова в країні.
- “Детектор маніпуляцій” – дослідження маніпулятивних технологій у ЗМІ та розробка навчальних програм з фактчекінгу [27]. Цей проєкт зосереджений на аналізі контенту українських та міжнародних медіа, зокрема новинних сайтів, телебачення, соціальних мереж. Експерти ІМІ аналізують матеріали на предмет викривлення фактів, фальсифікації або відвертої пропаганди. Виявляють маніпулятивні заголовки, адже багато медіа використовують клікбейтні заголовки, що спотворюють суть новини. ІМІ розкриває подібні маніпуляції та навчає аудиторію критичному мисленню.

- “Медіаграмотність для суспільства” – освітні ініціативи, спрямовані на навчання громадян розпізнаванню фейкових новин і пропаганди [28]. ІМІ організовує курси для різних груп населення, навчаючи їх виявляти дезінформацію та перевіряти факти. Проводять аналіз медійного контенту, розбираючи конкретні випадки пропаганди, викривлення фактів та фейкових новин, що допомагає навчитися орієнтуватися у потоці інформації. Особливий акцент робиться на роботі з молоддю, оскільки саме ця аудиторія є найбільш активним споживачем контенту в соцмережах, де поширюється значна кількість фейкових новин.

- Програма “Безпека журналістів” – комплекс заходів щодо фізичної та цифрової безпеки журналістів, які працюють в умовах підвищених ризиків. Завдяки моніторингу нападів на журналістів і документуванню всіх випадків фізичного насильства, погроз, арештів і тиску на журналістів. Також ІМІ надає правові консультації та підтримку журналістам, які стикаються з переслідуванням або цензурою. У рамках програми ІМІ співпрацює з міжнародними правозахисними організаціями, залучаючи їхню підтримку у критичних випадках.

- “Моніторинг мови ворожнечі” – аналіз вмісту медіа на предмет використання дискримінаційної риторики та ворожих висловлювань. ІМІ аналізує контент медіа та соцмереж на наявність расистських, ксенофобських або дискримінаційних висловлювань. Публікує звіти із рекомендаціями для медіа щодо уникнення мови ворожнечі у матеріалах. Що не менш важливо, організація проводить тренінги, що допомагають журналістам працювати із соціально чутливими темами без розпалювання ворожнечі.

- Аналітичні дослідження щодо дезінформації – виявлення джерел та механізмів поширення фейків, розробка стратегій протидії інформаційним атакам. ІМІ проводить глибокі аналітичні дослідження, які дозволяють оцінити довготривалі тенденції у сфері дезінформації. Аналізують та вивчають стратегії, які використовують пропагандистські медіа для впливу на українську та

міжнародну аудиторію. Оцінюють вплив дезінформації на громадську думку, а саме, дослідження того, як фейкові новини впливають на суспільство та політичні процеси. Такі дослідження допомагають не лише ідентифікувати поточні загрози, а й розробляти стратегії інформаційної безпеки для суспільства.

- Регіональна підтримка медіа – допомога незалежним регіональним виданням у відновленні діяльності, зокрема на деокупованих територіях. Проводячи моніторинг незалежності регіональних ЗМІ, що дозволяє оцінити рівень свободи слова та фінансової незалежності місцевих медіа. Експерти ІМІ аналізують, як впливає місцева влада та олігархічні структури на контент. Розшуковують частку “джинси” (прихованої реклами) у новинних матеріалах, а також перевіряють ступінь дотримання журналістських стандартів у регіональних виданнях. Крім цього, ІМІ реалізовує грантові програми, що сприяють запуску незалежних місцевих видань та онлайн-платформ. Це покращує технічне забезпечення редакцій і сприяє розширенню журналістських розслідувань та суспільно важливого контенту.

- Навчальні програми для журналістів – курси, що сприяють підвищенню професійного рівня медійників, включаючи тренінги з кризового репортажу, фактчекінгу та журналістської етики. Одним із ключових напрямів навчання є робота з інформацією. Журналісти проходять курси, що допомагають краще зрозуміти методи перевірки фактів та ідентифікації фейкових новин. Також розвивають здібність аналізу джерел інформації та роботу з відкритими базами даних.

Інститут масової інформації, також відомий своєю активною діяльністю у впровадженні інноваційних проєктів, спрямованих на підтримку та розвиток українських медіа. Ось кілька ключових ініціатив, які демонструють їхній внесок у медіасферу:

1. Школа медіаменеджменту – ІМІ організував Школу медіаменеджменту з метою підтримки життєздатності регіональних медіа та інноваційних проєктів. Ця програма спрямована на розвиток журналістських навичок, вміння

створювати якісний контент та його монетизацію, а також ефективно управління командою та просування бізнес-моделей у медіа. Спікерами Школи стали успішні журналісти та медіаменеджери, які поділилися власним досвідом та напрацюваннями.

2. Підтримка незалежних медіа – ІМІ активно підтримує незалежні медіа, зокрема через створення “Білого списку” прозорих та відповідальних медіа. У 2024 році до цього списку увійшли такі видання, як “Українська правда”, Укрінформ, Радіо Свобода, “Дзеркало тижня”, НВ, “Еспресо” та “Бабель”. Рівень дотримання професійних стандартів на цих ресурсах в середньому становив близько 96%.

3. Дослідження та моніторинг медіа – ІМІ проводить дослідження щодо дотримання професійних стандартів у регіональних медіа. Так, у липні 2021 року було проведено моніторинг у 10 регіонах України, який виявив, що найбільше матеріалів із ознаками політичної замовності публікують онлайн-медіа Дніпра.

4. Підтримка релокованих медіа – ІМІ досліджує нові стратегії фінансування для релокованих медіа. Наприклад, українські медіа, що раніше фінансувалися USAID, активно шукають альтернативні шляхи фінансової стабільності, залучаючи аудиторію та розвиваючи спільноти. Завдяки впровадженню інноваційних стратегій взаємодії – від закритих чатів до ексклюзивних форматів контенту – такі редакції, як “Фарватер.Схід”, “Реальна газета” та Громадське радіо, намагаються підвищити довіру читачів і залучити донати.

Також варто звернути увагу, що ІМІ надає особливу увагу безпеці журналістів, особливо в умовах конфліктів та кризових ситуацій. Вони розробили посібник “Журналіст і (НЕ) безпека”, який містить практичні рекомендації щодо роботи в небезпечних умовах, зокрема під час військових дій та масових заворушень. Цей посібник став важливим ресурсом для журналістів, які працюють у зонах підвищеного ризику. Активно підтримують ініціативи, спрямовані на підвищення професійних стандартів та саморегуляцію в медіасередовищі. Вони розробили

посібник “ЗМІ та вибори: саморегуляція, безпека, закони”, який надає рекомендації щодо висвітлення виборчих процесів, дотримання етичних норм та забезпечення безпеки журналістів під час виборів. Цей посібник став корисним інструментом для медіа під час виборчих кампаній. Особливо ІМІ сприяє фінансовій стабільності незалежних медіа. Наприклад, у співпраці з Медіарухом, вони закликали громадян та бізнес підтримати незалежну журналістику в Україні, підкреслюючи важливість фінансової підтримки для виживання незалежних видань, особливо в умовах економічних викликів та військової агресії.

ІМІ активно використовує різноманітні платформи комунікації для підтримки свободи слова та розвитку якісної журналістики в Україні. Однією з таких ініціатив є мережа регіональних хабів для журналістів під назвою “Медіабаза”, запущена 15 листопада 2022 року. Ці хаби служать своєрідними “пунктами незламності” для працівників місцевих редакцій, надаючи їм робочі місця під час блекаутів, забезпечуючи необхідним обладнанням, організовуючи тренінги та сприяючи комунікації з владою та військовими. З моменту запуску понад 6700 українських та закордонних медійників скористалися послугами “Медіабаз” у 11 містах України. Ще однією важливою платформою є База достовірних експертів для медіа, створена в жовтні 2016 року. Метою цієї бази є покращення якості та достовірності коментарів і оцінок у медіа, а також збільшення присутності жінок-експерток в українських ЗМІ. Наразі в базі представлено понад 500 експертів у 26 категоріях, включаючи право, економіку, освіту, науку та інші сфери. ІМІ також проводить регулярний моніторинг українських онлайн-медіа щодо дотримання журналістських стандартів. З жовтня 2010 року організація аналізує матеріали на предмет балансу точок зору, достовірності, відокремлення фактів від коментарів, точності та повноти представлення фактів. У 2017 році була проведена реформа методології моніторингу, що дозволило розширити кількість аналізованих видань. Наразі ІМІ систематично моніторить понад 25 онлайн-медіа, сприяючи підвищенню якості журналістики в Україні.

Щодо офіційного сайту ІМІ, у вересні 2019 року він зазнав оновлення, отримавши сучасний дизайн та нові функціональні можливості. Зокрема, була додана рубрика “Медіа лайфхаки” з порадами для журналістів та громадян, які прагнуть підвищити свою медіаграмотність. Також упорядковано розділ “Посібники для медіа”. На сайті розміщені кнопки для швидкого зв'язку з організацією через “Гарячу лінію”, можливості підтримати ІМІ та подати скаргу.

Хочу звернути увагу на рубрику “Заяви та Релізи” Інституту Масової Інформації. Це розділ на офіційному сайті ІМІ, в якому публікуються офіційні заяви організації, прес-релізи, коментарі щодо важливих подій у сфері медіа, журналістики та свободи слова. Ця рубрика є важливим інструментом для комунікації із суспільством, ЗМІ та міжнародними організаціями.

У цьому розділі ІМІ:

- Звертає увагу на порушення свободи слова в Україні та світі.
- Робить офіційні заяви щодо утисків журналістів, нападів на представників медіа та інших порушень їхніх прав.
- Інформує про нові законодавчі ініціативи, що можуть вплинути на журналістську діяльність.
- Публікує аналітику та рекомендації щодо безпеки журналістів.

Одним із найчастіших приводів для офіційних заяв ІМІ є випадки фізичної агресії або тиску на журналістів. Як-от у жовтні 2021 року Інститут Масової Інформації зробив офіційну заяву щодо нападу на журналістів розслідувальної програми “Схеми”. Тоді співробітники “Укресімбанку” застосували фізичну силу до журналістів і видалили записане відео інтерв'ю. ІМІ оперативно засудив цей інцидент та закликав правоохоронні органи розслідувати справу. Також ІМІ неодноразово публікує заяви щодо утисків незалежних видань, які викривають корупцію або висвітлюють суспільно важливі теми. Одним з таких випадків став Тиск на редакцію Bihus.Info у 2023 році, коли журналісти Bihus.Info повідомили про спроби тиску та спроби дискредитувати їхню діяльність через зливи та маніпуляції з даними, ІМІ виступив із заявою, у якій закликав владу та правоохоронні органи забезпечити захист

журналістів і не допускати переслідувань незалежних ЗМІ. До того ж, ІМІ аналізує нові закони та їхній можливий вплив на діяльність медіа. Якщо законодавчі ініціативи становлять ризик для свободи слова, організація публікує заяви та пропозиції щодо їхнього коригування. Наприклад, у 2020 році Міністерство культури, молоді та спорту запропонувало законопроект про боротьбу з дезінформацією. Документ викликав резонанс, оскільки передбачав суворе державне регулювання медіа. ІМІ виступив із детальною заявою, у якій розкритикував положення про “уповноваженого з інформації” та інші потенційно небезпечні норми, що могли призвести до цензури.

Отже, діяльність Інституту масової інформації має велике значення для розвитку демократії, захисту прав журналістів та формування критично мислячого суспільства. Завдяки своїм ініціативам ІМІ забезпечує громадянам доступ до якісної, об’єктивної та перевіреної інформації, сприяючи розвитку незалежних медіа. Робота Інституту масової інформації є невід’ємною складовою медійного розвитку України, забезпечуючи вільний доступ до правдивої інформації та сприяючи зміцненню незалежних медіа як важливого елементу громадянського суспільства.

Висновки до розділу 2

У другому розділі проаналізовано діяльність трьох ключових громадських медіаорганізацій України, які формують основи сучасного інформаційного простору держави. ГО “Детектор медіа” активно працює над виявленням та протидією дезінформації, водночас просуваючи медіаграмотність як важливу складову інформаційної безпеки. ІРРП послідовно підтримує незалежну журналістику в регіонах, надаючи журналістам інструменти для професійної роботи в умовах тиску та обмежених ресурсів. ІМІ зосереджений на моніторингу медіаполя, захисті прав журналістів та аналізі тенденцій у медіасфері. Усі три організації відіграють важливу роль у формуванні демократичного медіасередовища, зміцненні свободи слова та підвищенні професійного рівня українських журналістів, що особливо важливо в умовах інформаційних загроз і війни.

РОЗДІЛ 3

СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ГРОМАДСЬКИХ МЕДІАОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

3.1 Вплив цифрової трансформації на розвиток громадських медіаорганізацій

Цифрова трансформація є ключовим фактором розвитку сучасних громадських медіаорганізацій. Вона змінює способи виробництва, розповсюдження та споживання контенту, сприяючи демократизації інформаційного простору та залученню широкої аудиторії до процесу створення новин і медіапродуктів. Також ця трансформація не лише розширює можливості комунікації, але й змінює способи взаємодії з аудиторією, структуру фінансування та методи управління контентом. Одним із найвагоміших наслідків цифрової трансформації є зміна традиційних моделей комунікації. Завдяки розвитку соціальних мереж, стрімінгових платформ та мобільних застосунків громадські медіа отримали можливість миттєво поширювати інформацію та взаємодіяти з аудиторією в режимі реального часу. Це сприяє зростанню громадянської активності та підвищенню рівня довіри до незалежних медіа, оскільки користувачі можуть не лише отримувати інформацію, а й ставати її співавторами. Завдяки розвитку цифрових технологій громадські медіаорганізації отримали доступ до широкого спектра інструментів для створення, поширення та монетизації контенту. Сучасні платформи та сервіси дозволяють значно збільшити охоплення аудиторії без значних фінансових витрат на традиційні медіа-канали.

Автоматизація процесів збору, обробки та аналізу інформації дозволяє редакціям ефективніше працювати, адаптуючи контент відповідно до потреб цільової аудиторії. Іншим важливим аспектом цифрової трансформації є автоматизація та персоналізація контенту. Використання штучного інтелекту, алгоритмів машинного навчання та аналітичних систем дозволяє громадським медіаорганізаціям ефективніше аналізувати вподобання аудиторії, пропонувати релевантний контент та оптимізувати процеси створення матеріалів. Це дає змогу зменшити витрати на виробництво контенту та спрямувати ресурси на підвищення якості журналістики.

Окрім цього, цифровізація відкриває нові можливості для фінансування громадських медіа. Краудфандинг, підпискові моделі, донати та гранти стають все більш популярними джерелами фінансової підтримки, що дозволяє зменшити залежність від рекламодавців або державного фінансування. Такий підхід забезпечує більшу незалежність та стійкість громадських медіаорганізацій. Одним із головних завдань громадських медіа є забезпечення доступу до достовірної та об'єктивної інформації.

Завдяки цифровим технологіям ці організації можуть оперативно реагувати на суспільні події, надавати платформу для громадського діалогу та підвищувати рівень медіаграмотності населення. Використання інтерактивних форматів, таких як подкасти, вебінари та мультимедійні статті, сприяє глибшому залученню аудиторії.

Наприклад, “Детектор медіа” активно представлений на різних платформах та в соціальних мережах:

- Офіційний сайт
- Facebook
- Twitter
- Telegram
- Instagram

Ці канали використовуються для поширення контенту та взаємодії з аудиторією.

Організація спеціалізується на висвітленні подій та явищ, пов'язаних із медіа, а також надає необхідний контекст для їх аналізу та розуміння. Основні напрямки включають:

- Аналіз якості медіаконтенту.
- Підвищення медіаграмотності.
- Протидія дезінформації та пропаганді.

Редакція також може публікувати матеріали на теми, прямо не пов'язані з медіа, якщо вважає їх важливими для аудиторії. “Детектор медіа” цінує зворотний зв'язок від своїх читачів та активно взаємодіє з ними через коментарі на сайті та в соціальних мережах. Організація відповідає на запитання та коментарі, сприяючи відкритому

діалогу та обговоренню актуальних тем. Це підкреслює їхню прихильність до прозорості та залученості спільноти.

Telegram-канал “Детектор медіа”, має понад 8,672 підписників. Крім того, організація запустила канал у WhatsApp, прагнучи розширити свою аудиторію та забезпечити альтернативні платформи для поширення контенту.

ІМІ також використовує різні платформи для поширення інформації та взаємодії з аудиторією. Основними каналами комунікації є:

- Офіційний сайт
- Facebook
- Twitter
- YouTube

Основні напрямки контенту, на яких зосереджується ІМІ є:

- моніторинг медіа: аналіз якості журналістських матеріалів, дотримання професійних стандартів та етики;
- дослідження медіаринку: вивчення тенденцій розвитку медіа, впливу соціальних мереж та новітніх технологій на інформаційний простір;
- захист прав журналістів: документування порушень свободи слова, надання юридичної підтримки медійникам;
- медіаграмотність: проведення тренінгів та освітніх заходів для підвищення рівня критичного мислення серед населення.

ІМІ часто комунікує зі своєю аудиторією через коментарі на сайті та в соціальних мережах. Організація відповідає на запитання, бере участь в обговореннях та враховує відгуки підписників для покращення своєї діяльності. Це сприяє створенню відкритого діалогу та підвищенню довіри до організації.

ІРРП теж представлений на різних платформах для комунікації та взаємодії з аудиторією:

- офіційний сайт;
- Facebook;
- Instagram.

Станом на квітень 2025 року, сторінка ІРРП у Facebook має приблизно 7 856 вподобань, а в Instagram – близько 924 підписників.

ІРРП публікують такі напрямки діяльності:

- Навчання та підвищення кваліфікації журналістів: проведення тренінгів та семінарів з тем, пов'язаних із сучасними медіа, такими як розбудова онлайн-спільнот, юзабіліті, монетизація цифрових медіа, соціальні мережі, візуалізація, інтерактивні мапи та журналістика даних.
- Підтримка журналістів-розслідувачів: надання ресурсів та організація заходів для сприяння якісним журналістським розслідуванням.
- Юридичний супровід медіа-проектів: забезпечення правової підтримки для журналістів та медіа-ініціатив.
- Інформаційні кампанії: реалізація проектів, спрямованих на підвищення медіаграмотності та боротьбу з дезінформацією, наприклад, проект

ІРРП аналогічно до попередніх, взаємодіє з підписниками через коментарі та повідомлення в соціальних мережах, відповідаючи на запитання та беручи участь в обговореннях. Це сприяє створенню відкритого діалогу та підвищенню довіри до організації.

Звідси можна зробити висновок, що цифрова трансформація не лише розширює можливості громадських медіа, а й змінює їхню роль у суспільстві. Якщо раніше вони виступали переважно як джерела незалежної інформації, то сьогодні їхня функція розширюється до рівня платформ для громадянської взаємодії, адвокації соціальних змін та підтримки демократичних процесів. Ключовим аспектом цифрової трансформації є децентралізація медіапроцесів. Завдяки цифровим технологіям громадські медіа більше не залежать від традиційних каналів розповсюдження контенту, таких як друковані видання чи телевізійне мовлення. Натомість вони можуть використовувати платформи з відкритим кодом, блоги, подкасти, YouTube-канали та інші інструменти для охоплення своєї аудиторії. Це значно знижує бар'єри входу для нових медіаініціатив, що сприяє різноманітності контенту та плюралізму думок.

Варто відзначити підвищення рівня інтерактивності та зворотного зв'язку. Сучасні цифрові платформи дозволяють аудиторії не просто споживати контент, а й взаємодіяти з ним – залишати коментарі, брати участь у дискусіях, поширювати матеріали в соціальних мережах, а іноді навіть впливати на порядок денний громадських медіа. Це створює умови для формування більш залученої спільноти, яка підтримує та розвиває незалежні медіаініціативи. Використання інтерактивних інструментів, таких як чат-боти, форуми, коментарі та голосування, дозволяє громадським медіа отримувати зворотний зв'язок і краще розуміти потреби своєї аудиторії. Це, у свою чергу, сприяє створенню контенту, який є більш релевантним та цікавим для споживачів інформації.

Важливою перевагою цифрової трансформації є можливість швидкого реагування на події. Завдяки онлайн-інструментам громадські медіа можуть оперативно висвітлювати суспільно важливі питання, мобілізуючи громадськість на боротьбу з корупцією, захист прав людини чи підтримку екологічних ініціатив. Наприклад, ГО “Детектор медіа” у 2023 році першою поширила інформацію про незаконний тиск на журналістів під час висвітлення теми дезінформації в умовах війни, зокрема виявила маніпулятивні матеріали у випусках низки регіональних телеканалів, що фінансувались з держбюджету, і публічно закликала Нацраду з питань телерадіомовлення вжити заходів.

Інститут масової інформації на початку 2024 року за допомогою своєї інтерактивної онлайн-карти “Барометр свободи слова” оперативно повідомив про понад 200 порушень прав журналістів лише за перші місяці року, включно з кейсами нападів на медійників під час акцій протесту. Ця інформація стала підставою для публічної реакції з боку правоохоронних органів і міжнародних правозахисників.

А от Інститут розвитку регіональної преси реалізував онлайн-проект з підтримки місцевих журналістських розслідувань: у межах цієї ініціативи у 2023 році було оприлюднено серію матеріалів про нецільове використання бюджетних коштів у кількох громадах Одещини. Розслідування, опубліковані через платформу “ІРРП-

Медіа”, привернули увагу аудиторії до системних зловживань і стали поштовхом до перевірок з боку Державної аудиторської служби.

При цьому інноваційні технології, такі як блокчейн, можуть допомагати забезпечувати прозорість та автентичність журналістських матеріалів, знижуючи ризики маніпуляцій. ІМІ у межах проєктів, спрямованих на медіаграмотність та боротьбу з дезінформацією, вивчала потенціал впровадження блокчейн-рішень для фіксації оригінального джерела новини та запобігання її підробці. Аналогічно, “Детектор медіа” використовував технічні інструменти моніторингу в інформаційному полі, зокрема у проєктах протидії фейкам у соцмережах, де розглядалася можливість застосування технологій цифрового маркування контенту. А Центр прав людини ZMINA у співпраці з ІРПІ вивчав механізми збереження цифрового ланцюга перевірки фактів, що може бути реалізовано на базі блокчейну для посилення довіри до журналістських розслідувань, зокрема у тематиці правозахисної журналістики. Також цифрові технології сприяють демократизації медіапростору, надаючи громадським організаціям можливість конкурувати з великими комерційними структурами. Вони дозволяють залучати незалежних журналістів, активістів і волонтерів до створення якісного контенту, що є важливим для розвитку громадянського суспільства. Крім того, завдяки відкритим платформам громадські медіа можуть залучати експертів і представників різних соціальних груп, що сприяє формуванню плюралістичного інформаційного простору. Важливим аспектом є мобільна адаптація контенту. Наприклад “Інститут масової інформації” та “Детектор медіа” (ДМ) спільно розробили мобільний додаток під назвою “ЗМІя” у 2018 році. Цей безкоштовний додаток призначений для підтримки журналістів під час виборчих процесів, надаючи їм необхідну інформацію щодо прав, безпеки та законодавчої бази. Він базується на посібнику “ЗМІ та вибори. Саморегуляція, безпека, закони”, який детально описує практичні аспекти висвітлення виборів та містить рекомендації з безпеки для журналістів. Додаток також пропонує алгоритми дій у випадку порушення прав журналістів та зразки заяв до поліції про перешкоджання журналістській діяльності. “ЗМІя” доступна для завантаження на

пристрої з операційною системою Android через Google Play. Більшість користувачів сьогодні отримують новини та інформацію через смартфони, що змушує громадські медіаорганізації оптимізувати свої сайти, мобільні додатки та соціальні платформи.

Розвиток мобільних технологій дає можливість залучати аудиторію навіть у віддалених регіонах, що є важливим фактором для розширення інформаційного впливу. Цифрова трансформація також сприяє розвитку незалежної журналістики та громадянської активності. Поява доступних цифрових інструментів дозволяє незалежним журналістам і активістам створювати власні медіапроекти без значних фінансових витрат. Майбутнє громадських медіаорганізацій безпосередньо залежить від їхньої здатності адаптуватися до змін у цифровому середовищі. Використання блокчейн-технологій для прозорості фінансування, розвиток віртуальної та доповненої реальності у створенні контенту, а також активне застосування аналітики великих даних для визначення трендів – усе це відкриває нові горизонти для громадських медіа. Важливим напрямом є також подальший розвиток алгоритмів рекомендаційного контенту, що дозволить краще задовольняти інформаційні запити аудиторії. Варто зазначити корисність можливості персоналізації контенту. Завдяки аналізу великих даних та алгоритмам штучного інтелекту громадські медіаорганізації можуть налаштовувати інформаційні потоки відповідно до вподобань кожного користувача. Це допомагає ефективніше доносити важливі суспільні питання до різних груп населення.

Хоч цифрова трансформація відкриває нові можливості, вона також несе певні загрози. Зокрема, зростання інформаційного шуму, проблеми з дезінформацією та кібербезпекою ставлять перед громадськими медіаорганізаціями нові виклики. Вирішення цих проблем потребує впровадження ефективних механізмів перевірки фактів, навчання персоналу та розробки етичних стандартів роботи в цифровому середовищі. Одна з проблем цифровізації – перенасиченість інформаційного простору. Великий потік контенту ускладнює боротьбу за увагу аудиторії, оскільки користувачі щоденно отримують сотні новинних повідомлень. Громадські медіа змушені розробляти нові підходи до взаємодії з аудиторією, використовуючи

персоналізацію контенту та аналіз поведінки користувачів. Ще одим викликом можуть бути – інформаційні маніпуляції та поширення дезінформації. Алгоритми соціальних мереж часто підсилюють вірусний контент, який не завжди є достовірним.

Це створює загрозу для громадських медіа, які намагаються поширювати якісну журналістику, адже вони змушені конкурувати з маніпулятивними ресурсами. Відповіддю на цю проблему може бути активне впровадження фактчекінгу, навчання цифровій грамотності та співпраця з міжнародними ініціативами з боротьби з фейковими новинами. Крім того, цифрова трансформація впливає на етичні аспекти роботи громадських медіа. Використання великих даних, алгоритмів штучного інтелекту та автоматизованих систем аналітики викликає питання щодо захисту персональних даних, редакційної незалежності та можливих зловживань технологіями. Це вимагає від медіаорганізацій розробки прозорих політик щодо використання цифрових інструментів та підвищення відповідальності перед аудиторією.

Загалом цифрова трансформація є незворотним процесом, який кардинально змінює медіаландшафт. Вона відкриває нові можливості для розвитку громадських медіа, але водночас вимагає гнучкості, інноваційного підходу та етичної відповідальності. Успішна адаптація до цифрової епохи дозволить громадським медіаорганізаціям зміцнити свій вплив, залучити ширшу аудиторію та стати ключовими учасниками інформаційного простору майбутнього. Подальша еволюція в цьому напрямі дозволить громадським медіа зберігати свою актуальність, ефективно конкурувати в інформаційному просторі та забезпечувати суспільство якісною, достовірною та різноманітною інформацією.

3.2 Специфіка та виклики у діяльності та функціонування громадських медіаорганізацій

Громадські медіаорганізації відіграють важливу роль у забезпеченні прозорості, підтримці свободи слова та розвитку незалежної журналістики. Проте їхня діяльність супроводжується численними викликами, які впливають на їхню

ефективність, стійкість і впливовість. Такі організації, як ГО “Детектор медіа”, Інститут розвитку регіональної преси (ІРРП) та Інститут масової інформації (ІМІ), працюють над вирішенням цих завдань, проте вони стикаються з низкою проблем і викликів, що впливають на їхню ефективність. Попри спільні труднощі, кожна з цих організацій має власні специфічні напрями діяльності та унікальні особливості функціонування.

Аналіз їхніх спільних і відмінних проблем дозволяє глибше зрозуміти загальні тенденції розвитку громадського медіасектору в Україні. Саме завдяки унікальним особливостям функціонування, можна визначити їхні підходи до вирішення цих проблем. Найпершим викликом є фінансова нестабільність та залежність від грантів. Фінансування громадських медіаорганізацій в Україні є одним із найбільших викликів для їхньої діяльності. Усі три організації залежать від грантової підтримки міжнародних донорів (ЄС, USAID, NED, Internews тощо).

Однак кожна з них має свої особливості у фінансовій структурі:

- “Детектор медіа” отримує фінансування на реалізацію аналітичних і просвітницьких проєктів, пов’язаних із медіакритикою та моніторингом контенту. Виклик для організації полягає в постійній необхідності пошуку нових донорів і складності прогнозування довгострокової стратегії через короткостроковість грантових програм [29].
- ІРРП зосереджується на навчанні журналістів і підтримці регіональних медіа, але грантове фінансування не завжди покриває потреби для розширення програм. Більшість донорів орієнтовані на великі національні ініціативи, тому залучення коштів для локальних редакцій є проблемним.
- ІМІ займається моніторингом свободи слова та захистом прав журналістів, але через залежність від донорських коштів організація не може забезпечити постійну підтримку для всіх журналістів, які стикаються з загрозами [30].

Спільним викликом для всіх трьох організацій є відсутність довготривалих фінансових стратегій через залежність від зовнішніх ресурсів. Відсутність власних

джерел доходів робить їх вразливими до змін у політичному та міжнародному контекстах.

Наступним викликом є протидія дезінформації та фейкам. Українське медіасередовище страждає від пропаганди, маніпуляцій та поширення фейків, які особливо активізувалися з початком російської агресії. Кожна з трьох організацій має власні підходи до боротьби з цією проблемою:

- “Детектор медіа” займається фактчекінгом, аналізом інформаційного простору та розвінчанням медіа-маніпуляцій. Організація публікує звіти та аналітичні матеріали, проте основна проблема полягає в тому, що аудиторія, схильна до споживання дезінформації, не завжди довіряє незалежним медіа [31].

- ІРРП працює в напрямку навчання журналістів боротьбі з дезінформацією, однак залучення регіональних медіа до таких програм залишається проблемним. Багато редакцій у регіонах не мають ресурсів або бажання впроваджувати нові стандарти роботи [32].

- ІМІ проводить моніторинг українських медіа та аналізує рівень дотримання журналістських стандартів. Вони регулярно публікують рейтинги об’єктивності ЗМІ, але через активний тиск на незалежні медіа їхні оцінки можуть викликати негативну реакцію з боку певних політичних груп [33].

Не менш важливою є проблема з тиском на журналістів та проблеми безпеки. Захист журналістів є одним із пріоритетів для ІМІ, ІРРП та “Детектор медіа”, однак ця проблема залишається гострою:

- “Детектор медіа” часто стає об’єктом інформаційних атак через критику політиків та медіаолігархів. Проти їхніх журналістів можуть організувати дифамаційні кампанії [34].

- ІРРП підтримує журналістів у регіонах, де тиск на медійників значно сильніший через вплив місцевих політичних еліт [35]. Багато регіональних ЗМІ стикаються з погрозами, що ускладнює їхню незалежну роботу.

- ІМІ займається документуванням випадків нападів на журналістів, а також надає їм юридичну підтримку. Однак проблема в тому, що в Україні немає ефективного механізму захисту журналістів на законодавчому рівні [36].

Також варто згадати про проблему незалежності та довіри аудиторії, адже збереження незалежності для громадських медіаорганізацій є складним завданням, оскільки будь-яка критика влади або бізнесу може бути використана для дискредитації організації.

- “Детектор медіа” стикається з критикою як з боку влади, так і з боку великих медіагруп, які не зацікавлені в незалежному аналізі їхньої діяльності [37].

- ІРРП працює переважно з журналістами, тому його основна проблема – це залучення аудиторії до активного використання незалежних джерел інформації [38].

- ІМІ часто отримує тиск через свою аналітичну діяльність, оскільки їхні дані можуть суперечити офіційним заявам влади або бізнесу [39].

Хоч ці три організації мають спільні проблеми, кожна з них має свої особливості у діяльності, що значно відрізняють їх один від одного:

- ГО “Детектор медіа” спеціалізується на аналізі та моніторингу медіаконтенту, викритті фейків та підвищенні медіаграмотності населення. Основні виклики для організації пов’язані з необхідністю розширення аудиторії та боротьбою з інформаційними маніпуляціями в українських ЗМІ [40].

- ІРРП зосереджується на підтримці незалежної журналістики, особливо в регіонах, а також навчанню журналістів. Основною проблемою є складність залучення регіональних медіа до навчальних програм та сильний політичний тиск у малих громадах [41].

- ІМІ працює в напрямі захисту прав журналістів, свободи слова та інформаційної безпеки [42]. Основними викликами є юридичний та фізичний захист медійників, боротьба з переслідуваннями журналістів і кібербезпекою.

Проте ці громадські медіаорганізації мають і спільні принципи функціонування та організаційні підходи. Це пояснюється їхньою загальною місією – зміцнення незалежної журналістики, боротьба з дезінформацією та захист свободи слова в Україні.

Основні спільні риси у функціонуванні цих трьох громадських медіаорганізацій включають наступне:

1. Неприбуткова модель діяльності, адже всі три організації є некомерційними структурами, які функціонують за рахунок грантового фінансування, благодійних внесків і міжнародних партнерств [43]. Вони не мають комерційної реклами чи доходів від продажу контенту, що забезпечує їм редакційну незалежність. Основна діяльність спрямована на суспільне благо, а не на отримання прибутку.

2. Фінансова модель цих організацій базується на підтримці від міжнародних інституцій, таких як Європейський Союз, USAID, National Endowment for Democracy (NED), Internews, Фонд “Відродження” та інші [44]. Це дозволяє реалізовувати довгострокові проекти з розвитку медіаграмотності, захисту журналістів і моніторингу медіасередовища.

3. Експертно-аналітичний підхід у роботі, всі три організації функціонують як експертні центри, що здійснюють дослідження медіасфери. Вони публікують аналітичні звіти, медіаогляди, моніторингові дослідження та рекомендації для журналістів і громадян.

Ось деякі з них:

- “Детектор медіа” регулярно аналізує якість українських медіа та викриває пропаганду.
- ІМІ проводить моніторинг свободи слова та виявляє випадки тиску на журналістів.
- ІРРП розробляє тренінгові програми та методичні матеріали для журналістів.

Адвокація прав журналістів та свободи слова, те що об'єднує кожен з трьох організацій, адже вони активно працюють у сфері захисту прав журналістів та адвокатури законодавчих змін для покращення умов роботи медіа [47]. ІМІ документує випадки порушення свободи слова та веде списки атак на журналістів. ІРРП підтримує журналістів у регіонах та забезпечує юридичний супровід для редакцій. “Детектор медіа” займається медіаграмотністю та сприяє боротьбі з цензурою у медіа.

Навчання та підвищення професійних стандартів журналістики є також важливою частиною роботи всіх трьох організацій.

- ІРРП проводить освітні тренінги, майстер-класи та стажування для журналістів [48].
- ІМІ створює навчальні матеріали з безпеки для журналістів та організовує юридичні консультації [49].
- “Детектор медіа” працює над розвитком медіаграмотності населення, створюючи освітні проекти для широкої аудиторії [50].

Для детальнішого аналізу використання громадських медіаорганізацій у навчальній та професійній діяльності було проведено опитування: “Використання громадських медіаорганізацій у навчальній та професійній діяльності” в рамках наукового дослідження, відповіді на яке свідчать про таке:

1. Використання ресурсів громадських медіаорганізацій.

Дані опитування показали, що більшість респондентів (64,5%) хоча б іноді звертаються до громадських медіаорганізацій. Зокрема:

- 35,6% постійно відстежують ресурси таких організацій [51]
- 37,8% використовують їх лише у зв'язку з роботою
- 26,7% ніколи не зверталися до них

Це свідчить про те, що громадські медіа мають значний вплив на професійну спільноту, але поки що не є основним джерелом інформації для всіх громадян.

2. Найбільш використовувані медіаорганізації [52].

Респонденти найчастіше звертаються до:

- ІРРП (24,4%)

- ІМІ (24,4%)
- “Детектор медіа” (22,2%)
- Інші джерела (28,9%)

Ці показники підтверджують, що всі три організації є впізнаваними та впливовими, але найбільші охоплення мають інші, не вказані джерела, що ймовірно викликають більшу зацікавленість на відміну від запропонованих варіантів.

3. Мета використання громадських медіа.

Інформацію громадських медіа респонденти використовують для:

- Написання наукових або навчальних робіт (24,4%)
- Особистої обізнаності про події (35,6%)
- Професійної діяльності (40%)

Це свідчить про високу довіру до громадських медіа серед студентів і журналістів. Проте, чималий відсоток використання можна помітити в цілях особистого інформування, з чого можна зробити висновок про довіру та вподобання аудиторії стосовно громадських медіа.

4. Формати контенту, що користуються популярністю [53].

Результати опитування показали, що респонденти найбільше споживають такі види контенту:

- Відео (15,9%)
- Інфографіки та візуалізовані дані (22,7%)
- Текстові статті та аналітика (25%)
- Подкасти (36,4%)

Ці дані можуть свідчити про те, що громадські медіаорганізації мають розширювати формат подкастів та покращувати якість статей і аналітики, адже саме такі формати найбільш зручні для аудиторії.

5. Найбільш цікаві теми громадських медіа

Учасники опитування виокремили найважливіші для них теми, серед яких [54]:

- Освіта і наука (35,6%)
- Дезінформація та фейки (17,8%)

- Дотримання правових та етичних стандартів свободи слова (26,7%)
- Культура (35,6%)
- Дослідження (28,9%)
- Анонси (28,9%)
- Джинса (22,2%)
- Медіаправо (33,3%)
- Посібники для журналістів (37,8%)

Це ще раз підкреслює важливість аналітики, медіаосвіти та боротьби з дезінформацією як ключових напрямів діяльності цих трьох організацій.

6. Перевірка достовірності отриманої інформації.

Цікаво, що більшість респондентів не перевіряють інформацію з громадських медіа [55]:

- 26,7% завжди звіряють її з іншими джерелами
- 20% іноді перевіряють, якщо тема важлива
- 31,1% довіряють без перевірки
- 22,2% ніколи не замислювалися про це

Ці результати вказують на підвищений рівень довіри до громадських медіа, завдяки прозорості джерел, детального викладу інформації та дотримання всіх відповідних норм.

7. Основні виклики та труднощі при використанні громадських медіа [56].

Респонденти назвали основні проблеми, з якими вони стикаються:

- Складний або технічний стиль подачі матеріалів (22,2%)
- Недостатня глибина аналізу (17,8%)
- Відсутність цікавих тем (17,8%)
- 42,2% не відчують труднощів

Це показує, що в більшості користувачі не стикаються з проблемами при використанні громадських медіа, проте слід звернути увагу на спрощення та подачу

інформації окремих тем, разом з цим краще аналізувати потреби аудиторії щодо висвітлених тем [57].

8. Шляхи покращення громадських медіа.

На запитання, що могло б зробити громадські медіаорганізації більш корисними, респонденти відповіли:

- Доступ до експертних коментарів та глибших досліджень (44,4%)
- Спрощений виклад складних тем (31,1%)
- Більше фактчекінгу та аналітики (24,4%)

Ці дані вказують на потребу підсилення аналітичної складової та пояснення складних тем у доступній формі.

9. Діяльність респондентів.

Більшість респондентів були студентами, які працюють в журналістиці (55,6%), це означає що вони активно застосовують громадські медіа у своїй спеціалізації, а також 44,4% студентів які не пов'язані з журналістською справою, але теж користуються інформацією громадських медіаорганізацій, що свідчить про високий рівень зацікавленості до такого формату серед молоді.

Таким чином опитування підтверджує важливість діяльності “Детектор медіа”, ІРРП та ІМІ для освітнього та професійного середовища. Водночас є певні виклики, такі як необхідність спрощення подачі інформації, розширення аналітики та підвищення рівня довіри до контенту. Отже, ці громадські медіаорганізації мають потенціал для розширення впливу, особливо серед студентів і журналістів-практиків, шляхом створення експертного контенту, розширення відеоформатів та активної боротьби з дезінформацією.

Висновки до розділу 3

Отже, у цьому розділі досліджено, як цифрова трансформація вплинула на розвиток громадських медіаорганізацій України, а також проаналізовано ключові проблеми, з якими стикаються ці структури у своїй діяльності. З'ясовано, що цифрові технології відкрили нові можливості для поширення контенту, взаємодії з аудиторією

та реалізації освітніх проєктів, однак водночас поставили перед організаціями виклики адаптації до швидких змін інформаційного середовища.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження українських громадських медіаорганізацій було з'ясовано, що вони відіграють важливу роль у формуванні незалежного інформаційного простору, протидії дезінформації та розвитку медіаграмотності. Вони є невід'ємною частиною медійної системи України, сприяючи забезпеченню прозорості, свободи слова та захисту прав журналістів. Аналіз діяльності провідних громадських медіаорганізацій, таких як ГО “Детектор медіа”, Інститут розвитку регіональної преси (ІРРП) та Інститут масової інформації (ІМІ), засвідчив їхню вагомую роль у підтримці незалежної журналістики. Зокрема, “Детектор медіа” активно працює у сфері протидії пропаганді та дезінформації, ІРРП забезпечує підготовку та підтримку журналістів, а ІМІ здійснює моніторинг медіасередовища та адвокацію свободи слова. Спільними зусиллями ці організації сприяють підвищенню професійних стандартів у медіа та формуванню свідомої інформаційної культури суспільства. Дослідження показало, що розвиток громадських медіаорганізацій значною мірою залежить від цифрової трансформації. Використання новітніх технологій сприяє розширенню аудиторії, удосконаленню методів роботи та підвищенню ефективності впливу. Проте, поряд із можливостями, цифровізація створює нові виклики, серед яких – кіберзагрози, фінансова нестабільність та необхідність адаптації до змінюваного інформаційного середовища.

Основними проблемами, з якими стикаються громадські медіаорганізації, залишаються фінансова нестабільність, тиск з боку політичних та комерційних структур, а також зростаюча загроза дезінформації. Вирішення цих проблем вимагає активної співпраці між медіаорганізаціями, державними структурами та міжнародними партнерами. Важливо підкреслити, що діяльність громадських медіаорганізацій сприяє зростанню громадянської активності, формуванню критичного мислення у суспільстві та розвитку відповідального споживання інформації. Завдяки їхній роботі суспільство отримує доступ до якісного, неупередженого контенту, що допомагає протидіяти маніпуляціям та інформаційним загрозам. Крім того, функціонування таких організацій сприяє інтеграції України в

європейський інформаційний простір, оскільки вони підтримують демократичні цінності, працюють над посиленням стандартів журналістики та розширюють міжнародну співпрацю. Таким чином, їхня діяльність не лише впливає на медіасередовище України, а й є важливим чинником у зміцненні демократичних процесів у державі загалом.

Отже, громадські медіаорганізації України відіграють ключову роль у зміцненні демократичних інститутів та розвитку інформаційного простору. Подальша їхня ефективність залежатиме від здатності адаптуватися до цифрових змін, забезпечення фінансової стабільності та підтримки незалежності від зовнішніх впливів. В умовах сучасних викликів їхня діяльність є необхідною для формування стійкого, прозорого та професійного медіасередовища в Україні.

З огляду на значення, яке мають громадські медіаорганізації для українського суспільства, важливо розвивати механізми державної та громадської підтримки їхньої діяльності. Йдеться, зокрема, про створення сприятливого правового поля, доступ до грантових програм, спрямованих на розвиток незалежної журналістики, та забезпечення інституційної підтримки з боку держави без втручання у редакційну політику. Така підтримка сприятиме зміцненню інституційної спроможності медіаорганізацій та розширенню їхнього впливу на суспільні процеси. Крім того, особливу увагу варто приділити розвитку партнерств між громадськими медіа, освітніми установами та ІТ-сферою. Інтеграція медіаосвіти в освітній процес, спільні дослідження та впровадження інноваційних підходів до комунікації можуть стати потужним інструментом для підвищення рівня медіаграмотності серед населення, зокрема молоді. Такі ініціативи сприятимуть формуванню критично мислячого громадянина, здатного розрізняти достовірну інформацію та протидіяти маніпуляціям. У перспективі, розвиток громадських медіаорганізацій може стати каталізатором не лише якісних змін у медіасфері, а й ширших соціальних трансформацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Смирнова Л. М. Роль незалежних медіа в демократичних перетвореннях: український контекст / Л. М. Смирнова. – Харків : Академпрес, 2021. – 289 с.
2. ScienceDirect: наукова платформа видавництва Elsevier [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sciencedirect.com> (дата звернення: 24.05.2025).
3. ResearchGate: соціальна мережа для науковців і платформа для обміну дослідженнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.researchgate.net> (дата звернення: 24.05.2025).
4. Zeidler in the Center: інформаційний ресурс про урбаністику та архітектуру [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.zeidlerinthecenter.org> (дата звернення: 24.05.2025).
5. Мяснікова О. В. Громадські медіа в Україні: перспективи розвитку / О. В. Мяснікова // Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Соціальні комунікації. – 2020. – № 3. – С. 45–52.
6. Гончаренко М. С. Медіареформи в Україні: участь громадянського суспільства / М. С. Гончаренко. – Київ : Наукова думка, 2018. – 198 с.
7. Чередниченко А. П. Незалежна медійна рада: функції та значення / А. П. Чередниченко // Медіапростір. – 2021. – № 2. – С. 22–37.
8. Дорошенко І. В. Розвиток громадських медіа в Україні: виклики та перспективи / І. В. Дорошенко. – Львів : Медіацентр, 2019. – 215 с.
9. Литвиненко О. Г. Громадські медіа та інформаційна безпека України / О. Г. Литвиненко // Інформаційна безпека. – 2020. – № 4. – С. 14–29.
10. Бойко Р. М. Медіацентр Україна: історія створення та діяльність / Р. М. Бойко // Суспільство і медіа. – 2022. – № 1. – С. 8–19.
11. Савченко Т. Д. Роль громадських медіаорганізацій у протидії дезінформації / Т. Д. Савченко. – Київ : Інформпрес, 2021. – 246 с.
12. Мельник Н. С. Громадські медіа та їх вплив на формування громадської думки в Україні / Н. С. Мельник // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2019. – № 6. – С. 65–82.

13. Кравченко Ю. В. Рубрика: впровадження журналістики рішень в Україні / Ю. В. Кравченко // Нові медіа. – 2020. – № 3. – С. 47–59.
14. Олійник П. Г. Громадські медіаорганізації та їх роль у виборчих процесах / П. Г. Олійник. – Київ : Політвидав, 2018. – 178 с.
15. Сидоренко Л. О. Медіаграмотність та громадські ініціативи в Україні / Л. О. Сидоренко // Освіта і медіа. – 2021. – № 2. – С. 90–105.
16. MediaSapiens: сайт про медіа, журналістику та дезінформацію [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ms.detector.media> (дата звернення: 09.04.2025).
17. Відеотека: відеоматеріали про медіа, пропаганду та дезінформацію [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://video.detector.media> (дата звернення: 09.04.2025).
18. Центр стратегічних комунікацій Detector Media: аналітика, дослідження, моніторинги [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cs.detector.media> (дата звернення: 09.04.2025).
19. Суспільне. Спротив – платформа про інформаційну гігієну та стійкість до пропаганди / Detector Media [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://stv.detector.media> (дата звернення: 09.04.2025).
20. Відсіч дезінформації: онлайн-курс / Detector Media [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://video.detector.media/courses/vidsich-dezinformacii-i20> (дата звернення: 09.04.2025).
21. Антоніна: платформа для боротьби з дезінформацією / Detector Media [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://antonina.detector.media/> (дата звернення: 09.04.2025).
22. MediaDriver: платформа для аналізу медіа та боротьби з дезінформацією [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mediadrivervonline/> (дата звернення: 09.04.2025).

23. Disinfo: інформаційний ресурс для аналізу дезінформації / Detector Media [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://disinfo.detector.media/> (дата звернення: 09.04.2025).
24. Vyboru: платформа для моніторингу виборчої дезінформації / Detector Media [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vybory.detector.media/> (дата звернення: 09.04.2025).
25. Prebunking with Google: платформа для боротьби з дезінформацією [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prebunking.withgoogle.com/uk> (дата звернення: 09.04.2025).
26. Інститут регіональних реформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://irrp.org.ua/> (дата звернення: 09.04.2025).
27. Барометр свободи слова / Інститут масової інформації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://imi.org.ua/monitorings/barometr-svobody-slova> (дата звернення: 09.04.2025).
28. Тема: Детектор маніпуляцій / Detector Media [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://detector.media/tag/2322/> (дата звернення: 09.04.2025).
29. Інтерньюз-Україна: громадська організація у сфері медіа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://internews.ua> (дата звернення: 09.04.2025).
30. Лабораторія цифрової безпеки: підтримка журналістів та активістів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://diglab.org.ua/> (дата звернення: 09.04.2025).
31. Інститут масової інформації: аналітика, моніторинги, тренінги [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://imi.org.ua/> (дата звернення: 09.04.2025).
32. Detector Media: проекти, публікації, дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://detector.media/> (дата звернення: 09.04.2025).
33. Інститут демократії імені Пилипа Орлика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://idpo.org.ua/> (дата звернення: 09.04.2025).
34. Львівський медіафорум [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lvivmediaforum.com/> (дата звернення: 09.04.2025).

35. Media Development Foundation (Фундація розвитку медіа) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mdf.org.ua/> (дата звернення: 09.04.2025).
36. Ukrainian Media Business Association (UMBA) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://umba.org.ua/> (дата звернення: 09.04.2025).
37. Національна спілка журналістів України (НСЖУ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nsju.org/> (дата звернення: 09.04.2025).
38. Харківський прес-клуб [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mediakolo.org/> (дата звернення: 09.04.2025).
39. Громадське телебачення (Hromadske) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hromadske.ua/> (дата звернення: 09.04.2025).
40. Суспільне мовлення України (UA:Суспільне) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://suspilne.media/> (дата звернення: 09.04.2025).
41. Громадське радіо [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hromadske.radio/> (дата звернення: 09.04.2025).
42. ZMINA: центр прав людини та медіа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zmina.info/> (дата звернення: 09.04.2025).
43. Центр демократії та верховенства права (CEDEM) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cedem.org.ua/> (дата звернення: 09.04.2025).
44. StopFake.org: верифікація фактів, викриття дезінформації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.stopfake.org/uk/> (дата звернення: 09.04.2025).
45. VoxUkraine: аналітика, медіаграмотність, спростування фейків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://voxukraine.org/> (дата звернення: 09.04.2025).
46. Українська Гельсінська спілка з прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://helsinki.org.ua/> (дата звернення: 09.04.2025).
47. Democracy Reporting International (DRI) в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://democracy-reporting.org/uk/country/ukraine> (дата звернення: 09.04.2025).

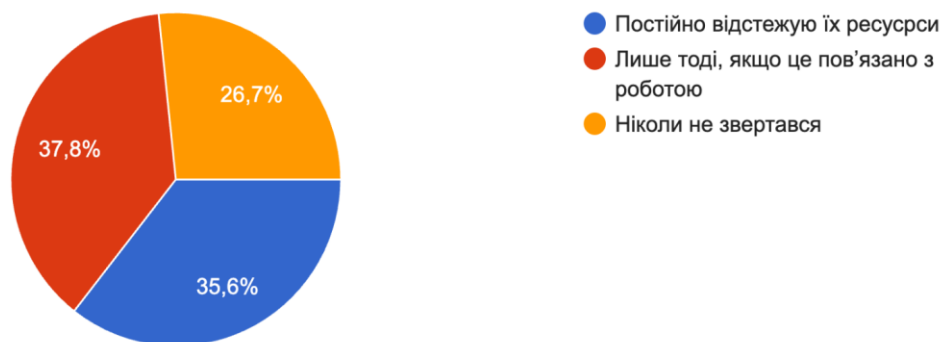
48. International Research and Exchanges Board (IREX) в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.irex.org/region/ukraine> (дата звернення: 09.04.2025).
49. Freedom House – Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://freedomhouse.org/uk/ukraine> (дата звернення: 09.04.2025).
50. Reporters Without Borders (RSF) – Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rsf.org/en/country/ukraine> (дата звернення: 09.04.2025).
51. Центр журналістських розслідувань [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://investigator.org.ua/> (дата звернення: 09.04.2025).
52. Bihus.Info – журналістські розслідування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bihus.info/> (дата звернення: 09.04.2025).
53. Школа журналістики Українського католицького університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://journalism.ucu.edu.ua/> (дата звернення: 09.04.2025).
54. Академія української преси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.aup.com.ua/> (дата звернення: 09.04.2025).
55. Платформа Академія з прав людини для журналістів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://academy.aup.com.ua/> (дата звернення: 09.04.2025).
56. Український ПЕН: правозахисна організація, медіапідтримка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pen.org.ua/> (дата звернення: 09.04.2025).
57. Український кризовий медіацентр (UCMC) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uacrisis.org/uk> (дата звернення: 09.04.2025).
58. Центр досліджень визвольного руху / Archium [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cdvr.org.ua/> (дата звернення: 09.04.2025).

ДОДАТКИ

**Результати опитування на тему:
“Використання громадських медіаорганізацій у навчальній та професійній діяльності”**

Як часто Ви звертаєтеся на ресурси громадських медіаорганізацій для отримання інформації?

45 відповідей

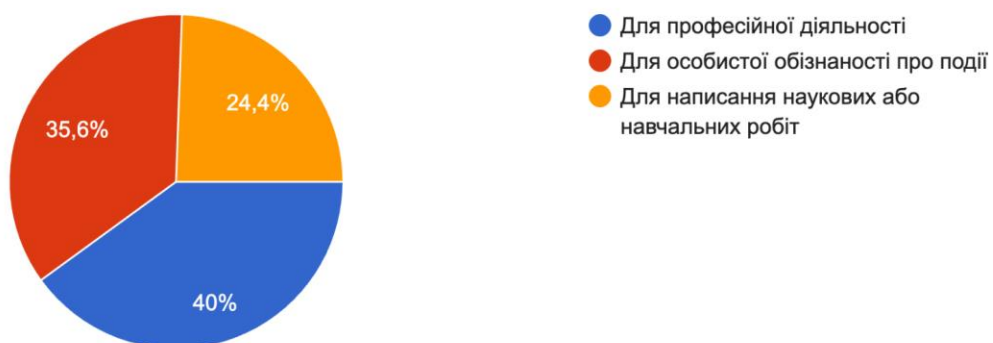
Які саме громадські медіаорганізації Ви найчастіше використовуєте?

45 відповідей

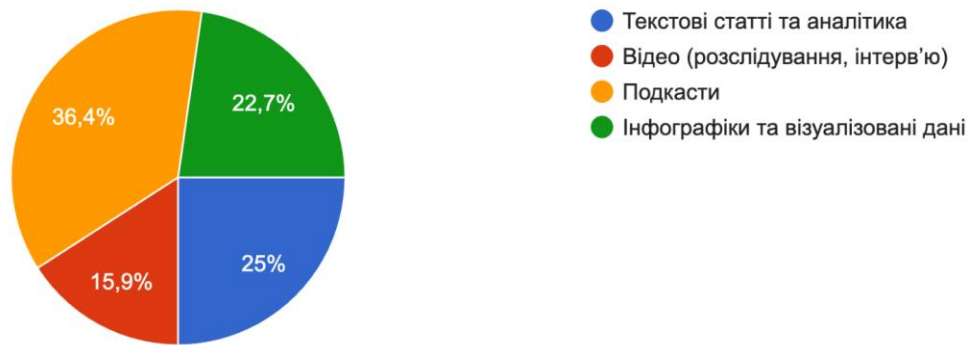
З якою метою Ви використовуєте інформацію з громадських медіа?

45 відповідей

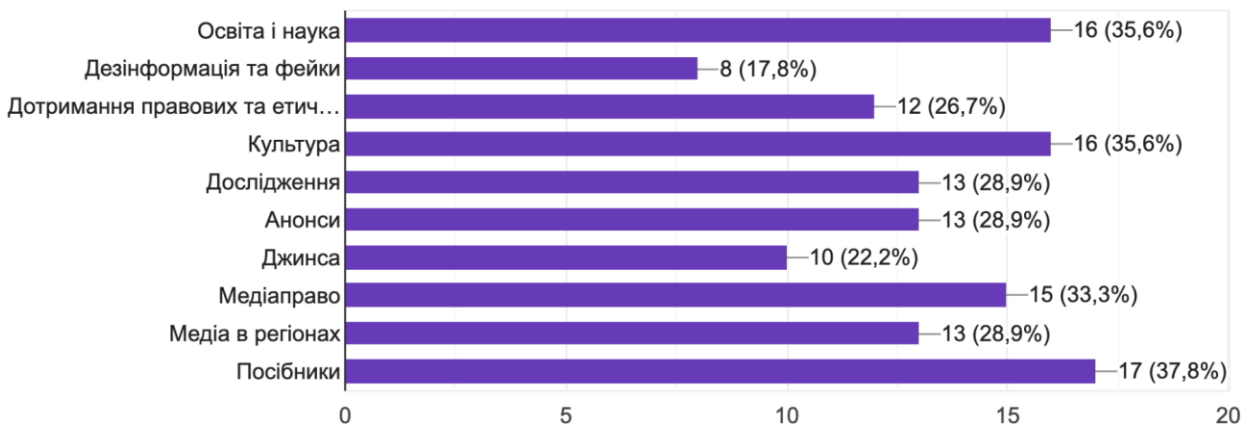
Які формати контенту з громадських медіа вам найбільш зручні?

44 відповіді

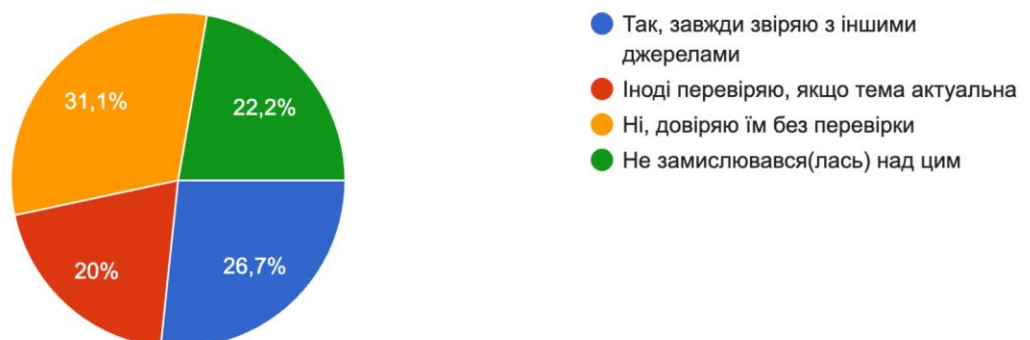
Які теми, висвітлені в громадських медіа, вам найбільш цікаві?

45 відповідей

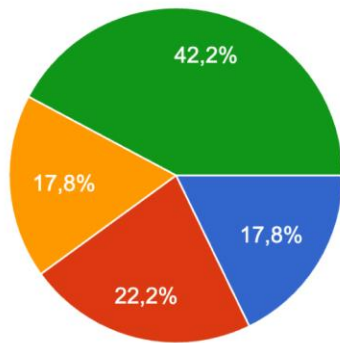
Чи перевіряєте Ви достовірність інформації, отриманої з громадських медіа?

45 відповідей

Які виклики або труднощі Ви відчуваєте при використанні інформації з громадських медіа?

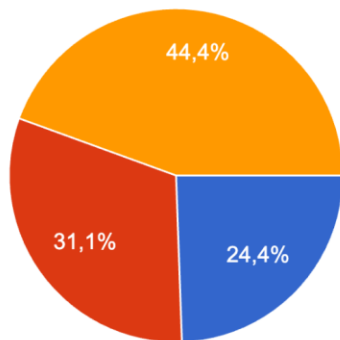
45 відповідей

- Недостатня глибина аналізу
- Складний або надто технічний стиль подачі
- Відсутність тем, які мене цікавлять
- Не бачу труднощів

Що могло б зробити громадські медіаорганізації більш корисними для вашої навчальної або професійної діяльності?

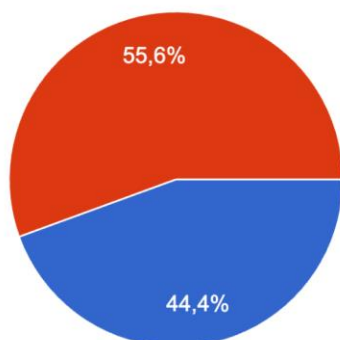
45 відповідей

- Більше фактчекінгу та аналітики
- Спрощений виклад складних тем
- Доступ до експертних коментарів та глибших досліджень

Вкажіть сферу вашої діяльності:

45 відповідей

- Я студент
- Я студент і працюю у журналістиці